

**Szczegółowe wymagania na poszczególne oceny z przedmiotu „edukacja obywatelska”
w XV Liceum Ogólnokształcącym im. prof. Wiktora Degi w Poznaniu.**

Wymagania na ocenę wyższą mieszczą w sobie wszystkie wymagania na ocenę niższą.

klasa II

Temat	Wymagania na poszczególne oceny				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
Rozdział I Ja i społeczeństwo					
Patriotyzm	– wskazuje po jednym przykładzie patriotyzmu obywatelskiego i narodowego, – wymienia jeden przykład patriotyzmu gospodarczego, – wskazuje dwa przykłady troski o ojczyznę w lokalnej społeczności lub w kraju, – wskazuje jeden sposób na to, jak można być dobrym obywatelem, – wskazuje dwa obowiązki obywatelskie zapisane w <i>Konstytucji RP</i>, – podaje jeden	– wskazuje po dwa przykłady patriotyzmu obywatelskiego i narodowego i w prosty sposób je omawia, – wymienia dwa przykłady patriotyzmu gospodarczego i je omawia, – identyfikuje trzy przejawy troski o ojczyznę w najbliższym otoczeniu, w lokalnej społeczności lub w kraju, – wskazuje dwa sposoby na to, jak być dobrym obywatelem, i krótko je omawia; przedstawia te	– wskazuje po trzy przykłady patriotyzmu obywatelskiego i narodowego i je omawia, – wymienia trzy przykłady patriotyzmu gospodarczego i je omawia, – identyfikuje i omawia trzy wybrane przejawy troski o ojczyznę w najbliższym otoczeniu, w lokalnej społeczności lub w kraju, – wskazuje trzy sposoby na to, jak być dobrym obywatelem, i je omawia; deklaruje, które z tych działań	– wskazuje podobieństwa i różnice między patriotyzmem obywatelskim i narodowym; omawia po trzy przykłady odpowiadających im zachowań, – wymienia cztery przykłady patriotyzmu gospodarczego i je omawia, – wskazuje cztery sposoby na to, jak być dobrym obywatelem, i je omawia; deklaruje, które z tych działań podejmie osobiście, lub przedstawia dwa działania, które już podejmuje,	– wyjaśnia, co kształtuje nasze postawy patriotyczne, – wskazuje podobieństwa i różnice między patriotyzmem obywatelskim i narodowym; omawia po cztery przykłady odpowiadających im zachowań, – analizuje cztery przykłady zachowań będących przejawem patriotyzmu gospodarczego, – analizuje pięć sposobów na to, jak być dobrym obywatelem, – analizuje jeden przykład sytuacji w życiu publicznym, w której troska

	przykład realizacji wybranego obowiązku obywatelskiego przez siebie lub swoich najbliższych, – wymienia jeden przykład obrony cywilnej, – z pomocą nauczyciela wyjaśnia, jak każdy obywatel może zaangażować się w obronę cywilną.	działania, które już podejmuje, – wskazuje dwa obowiązki obywatelskie zapisane w <i>Konstytucji RP</i> i w prosty sposób je omawia, – wymienia dwa przykłady realizacji przez siebie lub swoich najbliższych wybranego obowiązku obywatelskiego, – w prosty sposób wyjaśnia, jak każdy obywatel może zaangażować się w obronę cywilną.	podejmie osobiście, lub przedstawia jedno działanie, które już podejmuje, – wskazuje trzy obowiązki obywatelskie zapisane w <i>Konstytucji RP</i> i je omawia, – wymienia trzy przykłady realizacji przez siebie lub swoich najbliższych wybranego obowiązku obywatelskiego, – wyjaśnia, jak każdy obywatel może zaangażować się w obronę cywilną.	– wskazuje cztery obowiązki obywatelskie zapisane w <i>Konstytucji RP</i> i je omawia, – wymienia cztery przykłady realizacji przez siebie lub swoich najbliższych wybranego obowiązku obywatelskiego, – wyjaśnia, w jakich działaniach jest realizowana obrona cywilna w Polsce – podaje trzy przykłady.	o ojczyznę zamiast łączyć – dzieli ®, – rozważa, z czego wynikają różnice w rozumieniu patriotyzmu ®, – wskazuje wszystkie obowiązki obywatelskie zapisane w <i>Konstytucji RP</i> i je analizuje, – analizuje pięć przykładów realizacji przez siebie lub swoich najbliższych obywatelskich.
Grupy społeczne i wspólnoty	– w prosty sposób wyjaśnia, co to jest grupa społeczna, i podaje dwa przykłady, – wskazuje po jednym przykładzie grupy inkluzywnej i ekskluzywnej, wtórnej i pierwotnej, – podaje wybraną funkcję rodziny	– wyjaśnia, co to jest grupa społeczna, i podaje trzy przykłady grup, do których należy, – wskazuje pięć cech grup społecznych, – wskazuje dwie wybrane funkcje rodziny w społeczeństwie i w prosty sposób je omawia,	– wyjaśnia, co to jest grupa społeczna, i podaje cztery przykłady grup, do których należy, – wskazuje pięć cech grup społecznych i je omawia, – wskazuje po dwa przykłady grupy inkluzywnej i ekskluzywnej,	– wskazuje po trzy przykłady grupy inkluzywnej i ekskluzywnej, wtórnej i pierwotnej, – wskazuje cztery funkcje rodziny w społeczeństwie i je omawia, – omawia przykładową rolę, którą odgrywa w wybranej grupie	– wyjaśnia, co to jest grupa społeczna, i podaje różnorodne przykłady takich grup, – podaje po jednym przykładzie grup inkluzywnej i ekskluzywnej, wskazując, co je różni, – podaje po jednym przykładzie grup wtórnej i pierwotnej, do których należy,

	w społeczeństwie, – wskazuje przykładową rolę, którą odgrywa w wybranej grupie społecznej, – podaje przykłady wspólnot: lokalnej, etnicznej, regionalnej i globalnej, – wskazuje po jednej cesze tożsamości osobistej i społecznej.	– odróżnia grupę społeczną od wspólnoty; wskazuje jedną różnicę, – wskazuje po dwie cechy tożsamości osobistej i społecznej.	wtórnej i pierwotnej, – wskazuje trzy wybrane funkcje rodziny w społeczeństwie i je omawia, – wyjaśnia w prosty sposób, na czym polega przykładowa rola, którą odgrywa w wybranej grupie społecznej, – analizuje na przykładzie sekty zagrożenia, jakie mogą płynąć z przynależności do grupy, której cele i sposób działania tylko pozornie służą realizacji celów i potrzeb jej członków, – określa, czym charakteryzuje się wspólnota, – podaje i omawia w prosty sposób przykłady wspólnot: lokalnej, etnicznej, regionalnej i globalnej, wskazując, co spaja te zbiorowości.	społecznej, – podaje i omawia przykłady wspólnot: lokalnej, etnicznej, regionalnej i globalnej, wskazując, co spaja te zbiorowości, – analizuje swój udział w wybranej wspólnocie, – wyjaśnia, co składa się na tożsamość, oraz wskazuje różnice między tożsamością osobistą a społeczną, – identyfikuje swoje umiejętności, wiedzę i postawy składające się na tożsamość osobistą, – wskazuje te cechy osobiste, które ułatwiają i utrudniają funkcjonowanie w grupach społecznych, – wskazuje cechy tożsamości osobistej i społecznej.	– analizuje na przykładzie własnej rodziny cztery funkcje rodziny w społeczeństwie, – wyjaśnia, jak zmienia się model rodziny we współczesnym świecie, – wskazuje i analizuje grupy społeczne, w których na co dzień funkcjonuje, – omawia dwie przykładowe role, jakie odgrywa w wybranych grupach społecznych, – analizuje swój udział w wybranej wspólnocie, – analizuje i wyjaśnia na przykładzie sekty zagrożenia, jakie mogą płynąć z przynależności do grupy, której cele i sposób działania tylko pozornie służą realizacji celów i potrzeb jej członków, – wskazuje dwie swoje cechy, które wpływają na funkcjonowanie w grupie i które chce zmienić lub wzmocnić
--	--	---	--	--	--

					– proponuje jedno działanie, które może być w tym pomocne
Relacje grupowe	– wyjaśnia z pomocą nauczyciela, co to jest konformizm, – podaje jeden przykład zachowania konformistycznego w sieci lub najbliższym otoczeniu, – z pomocą nauczyciela wyjaśnia, na czym polega zjawisko dyskryminacji, – wskazuje sposoby reagowania na dyskryminację w klasie i najbliższym otoczeniu, – rozważa z pomocą nauczyciela osobiste doświadczenia z sytuacji, gdy był/była osobą dyskryminującą i dyskryminowaną, – rozpoznaje przykłady hejtu i mowy nienawiści w internecie i otoczeniu klasowym	– wyjaśnia w prosty sposób, co to jest konformizm, – identyfikuje dwa zachowania konformistyczne w sieci i najbliższym otoczeniu, – podaje i w prosty sposób omawia dwa przykłady zachowań dyskryminacyjnych, – rozważa osobiste doświadczenia z sytuacji, gdy był/była osobą dyskryminującą i dyskryminowaną, oraz analizuje swoją postawę w tych sytuacjach, – wyjaśnia w prosty sposób, czym są ksenofobia oraz rasizm.	– wyjaśnia, na czym polega konformizm, i podaje trzy przykłady postaw konformistycznych, – omawia zjawisko dyskryminacji, wskazując trzy mechanizmy, które jej sprzyjają, – podaje i omawia trzy przykłady zachowań dyskryminacyjnych, – rozpoznaje i reaguje na przykłady hejtu i mowy nienawiści w internecie i otoczeniu klasowym, – wyjaśnia, czym są ksenofobia i rasizm, oraz podaje ich przykłady, – wyjaśnia, jak powstają stereotypy i uprzedzenia.	– omawia zagrożenia, jakie może nieść ze sobą postawa konformistyczna dla tożsamości społecznej oraz osobistej człowieka, – analizuje cztery przykłady zachowań dyskryminacyjnych	– analizuje, jakie zagrożenia może nieść postawa konformistyczna dla tożsamości społecznej oraz osobistej człowieka, – podaje i omawia pięć przykładów zachowań dyskryminacyjnych, – odwołując się do piramidy nienawiści, analizuje wszystkie stopnie radykalizacji postaw w relacjach społecznych
Współpraca i konflikty w grupie	– wskazuje zachowania	– wskazuje i w prosty sposób omawia	– wskazuje i omawia zachowania	– wskazuje i omawia zachowania	– analizuje, co się dzieje w grupach,

	i postawy, które ułatwiają lub utrudniają funkcjonowanie w grupie, – wskazuje cztery fazy rozwoju grupy, – identyfikuje jedną przyczynę spadku poziomu zaufania społecznego, – wskazuje jedno zachowanie własne lub innych, które sprzyja współpracy, – wskazuje trzy główne sposoby rozwiązywania konfliktów.	zachowania i postawy, które ułatwiają lub utrudniają funkcjonowanie w grupie, – identyfikuje trzy przyczyny spadku poziomu zaufania społecznego, – wskazuje przyczyny konfliktów w grupach.	i postawy, które ułatwiają lub utrudniają funkcjonowanie w grupie, – identyfikuje, w jakiej fazie rozwoju są grupy zadaniowe, do których przynależy, – wyjaśnia, co to są relacje społeczne, – identyfikuje trzy przyczyny spadku poziomu zaufania społecznego i krótko je omawia, – wskazuje zachowania własne i innych, które sprzyjają współpracy, – wyjaśnia, kiedy warto sięgnąć po dany sposób rozwiązywania konfliktów.	i postawy, które ułatwiają lub utrudniają funkcjonowanie w grupie, – uzasadnia dlaczego zaufanie ma szczególne znaczenie w budowaniu relacji społecznych, – opisuje na podstawie badań, jaki jest poziom zaufania społecznego w Polsce, – wskazuje i omawia zachowania własne i innych, które sprzyjają współpracy, – podaje, odwołując się do własnego doświadczenia, po jednym przykładzie konfliktów: interesów, wartości, i relacji, – wskazuje po jednym możliwym rozwiązaniu każdego z tych konfliktów.	do których należy, – wskazuje i omawia zachowania i postawy, które ułatwiają lub utrudniają funkcjonowanie w grupie, – rozpoznaje emocje i zachowania, które wzmacniają lub osłabiają grupę – wskazuje, które instytucje cieszą się najmniejszym, a które – największym zaufaniem Polaków , – opisuje, na podstawie badań, jaki jest poziom współpracy wśród polskich nastolatków , – rozważa, na ile wyniki tych badań są spójne z jego osobistym doświadczeniem współdziałania w grupie , – wskazuje czynniki, które sprzyjają rozwiązywaniu konfliktów, – omawia pięć postaw wobec konfliktów; wskazuje, które z nich
--	--	---	---	--	---

					są najskuteczniejsze, i uzasadnia swoje zdanie.
Współczesne społeczeństwo polskie	– z pomocą nauczyciela wyjaśnia, co to jest dobro wspólne, – wskazuje dwie postawy lub wartości niezbędne do realizacji dobra wspólnego, – na podstawie badań wskazuje, z czego jest dumna większość Polaków, – z pomocą nauczyciela porównuje to, z czego jest dumny, z wynikami badań dotyczącymi całego społeczeństwa, – wskazuje dwa tematy, które dzielą społeczeństwo polskie, – wskazuje przy pomocy nauczyciela dwie cechy fake newsów, – zna i stosuje (z pomocą nauczyciela) sposoby	– w prosty sposób wyjaśnia, co to jest dobro wspólne, – wskazuje trzy postawy lub wartości niezbędne do realizacji dobra wspólnego, – na podstawie badań wskazuje, z czego jest dumna większość Polaków, – porównuje to, z czego jest dumny, z wynikami badań dotyczącymi całego społeczeństwa, – zna i stosuje sposoby weryfikacji informacji znalezionych w internecie, – zna zasady i sposoby prowadzenia debaty na tematy sporne, – formułuje dwa argumenty w dyskusji na jeden z wybranych tematów.	– wyjaśnia, co to jest dobro wspólne, – wskazuje cztery postawy lub wartości niezbędne do realizacji dobra wspólnego, – wskazuje cztery tematy, które dzielą społeczeństwo polskie, – stosuje zasady i sposoby prowadzenia debaty na tematy sporne, – wyjaśnia zagrożenia wynikające z dezinformacji (z fake newsów i teorii spiskowych), – stosuje sposoby weryfikacji informacji znalezionych w internecie, – formułuje argumenty w dyskusji na jeden z wybranych spornych, korzystając z różnych	– uzasadnia, dlaczego troska o dobro wspólne jest wspólną sprawą, – wskazuje cztery postawy lub wartości niezbędne do realizacji dobra wspólnego i uzasadnia wybór, – analizuje i omawia, na podstawie badań, przekazów medialnych oraz własnych obserwacji i doświadczeń, co łączy Polaków, – rozważa, czy wskazywane przez Polaków elementy łączące członków narodu są tak samo ważne dla niego, i uzasadnia swoje stanowisko, – rozważa na podstawie badań, jakie poglądy i postawy mogą być przyczyną konfliktów ideologicznych	– argumentuje zagrożenia wynikające z dezinformacji (fake newsów i teorii spiskowych), – wyszukuje informacje z różnych źródeł na wybrany temat dzielący społeczeństwo i identyfikuje różnice w stanowiskach, – stosuje zasady wybranej formy dyskusji.

	weryfikacji informacji znalezionych w internecie, – formułuje jeden argument (z pomocą nauczyciela) w dyskusji na jeden z wybranych tematów, – wskazuje jeden temat, który wywołuje spory w jego grupie rówieśniczej.		sprawdzonych źródeł, – identyfikuje temat, który budzi kontrowersje w lokalnej społeczności lub w kraju, – wskazuje dwa tematy, które wywołują spory w jego grupie rówieśniczej.	w Polsce, – wskazuje pięć tematów, które dzielią społeczeństwo polskie, – zna i stosuje zasady i sposoby prowadzenia debaty na tematy sporne, – formułuje i wyraża argumenty w dyskusji na jeden z wybranych tematów, korzystając z różnych źródeł, – identyfikuje temat, który budzi kontrowersje w lokalnej społeczności lub w kraju, i dąży do aktywnego udziału w debacie nad tym zagadnieniem, – wyjaśnia, skąd się biorą teorie spiskowe, – zna i wykorzystuje sposoby chronienia się przed dezinformacją.	
Rozdział II Szkoła jako wspólnota					
Zasady funkcjonowania szkoły	– wie, gdzie znaleźć aktualny szkolny statut,	– wskazuje trzy kwestie ważne dla ucznia w szkole, które uwzględnia	– wskazuje w szkolnym statucie te sekcje, które osobiście mają	– wyraża opinię na temat wybranych zapisów ze statutu	– wymienia i analizuje kluczowe zapisy statutu swojej szkoły, dotyczące wybranych

	– wskazuje dwie kwestie ważne dla ucznia, które uwzględnia statut szkolny, – wyszukuje (z pomocą nauczyciela) kwestie omawiane w regulaminie SU, – z pomocą nauczyciela wyszukuje w szkolnym statucie sekcję dotyczącą praw i obowiązków ucznia, warunków i sposobu oceniania oraz organizacji pracy szkoły, – wskazuje, jakie prawa ucznia najczęściej są naruszane w szkole, – wskazuje organy w szkole, do których może się zgłosić uczeń, kiedy jego prawa są łamane.	statut szkolny, – wymienia kwestie, które są omówione w regulaminie SU, – wymienia prawa i obowiązki ucznia opisane w szkolnych dokumentach, – wyszukuje w szkolnym statucie sekcję dotyczącą praw i obowiązków ucznia, warunków i sposobu oceniania oraz organizacji pracy szkoły, – bierze udział w klasowym omówieniu kwestii realizacji wybranych praw ucznia w szkole, – wskazuje, jakie prawa ucznia najczęściej są naruszane w szkole, – bierze udział w klasowym omówieniu kwestii realizacji przez uczniów wybranych obowiązków ucznia w szkole.	dla niego największe znaczenie, – identyfikuje w szkolnym statucie lub regulaminie SU zapisy, które są nieprecyzyjne lub sprzeczne z innymi zapisami prawnymi, – analizuje swoje zaangażowanie w kształtowanie i realizację zasad obowiązujących w szkole.	swojej szkoły, – wymienia wszystkie akty prawne wyższego rzędu, z których wynikają zapisy ze szkolnego statutu, – identyfikuje w szkolnym statucie lub regulaminie SU zapisy, które są nieprecyzyjne lub sprzeczne z innymi zapisami prawnymi, oraz formułuje propozycję ich zmiany, – wyjaśnia, jakie znaczenie dla całej szkolnej społeczności ma regulamin SU, – formułuje opinię na temat realizacji wybranych praw ucznia w szkole, – formułuje opinię na temat poziomu realizacji przez uczniów wybranych obowiązków ucznia w szkole, – wyjaśnia, w jaki sposób uczniowie mogą wpływać na reguły obowiązujące	obszarów funkcjonowania ucznia w społeczności szkolnej, – wyraża opinię na temat wybranych zapisów ze statutu swojej szkoły, – omawia wybrane prawa i obowiązki ucznia oraz rozważa, jaki jest poziom ich realizacji w polskiej szkole, – wskazuje wszystkie akty wyższego rzędu, które są źródłem praw i obowiązków ucznia.
--	---	---	--	---	---

				w ich szkole.	
Spółeczność szkolna	– wymienia członków szkolnej społęczności, – wskazuje jedną metodę, za pomocą której można zbadać potrzeby szkolnej społęczności, – wskazuje rozpoznany w klasie jeden obszar problematyczny / obszar do rozwoju w funkcjonowaniu szkoły, – wskazuje z pomocą nauczyciela, co można zrobić w danej sprawie (kroki), – wyjaśnia, kiedy pomocne są mediacje, – z pomocą nauczyciela wyszukuje podstawowe informacje na temat budżetu uczniowskiego, – wskazuje i zgłasza pomysł, który mógłby zostać sfinansowany z budżetu uczniowskiego.	– wskazuje pięć pytań, które pomogą zbadać poczucie przynależności do społęczności szkolnej wśród uczniów jego szkoły – wskazuje dwie metody, za pomocą których można zbadać potrzeby szkolnej społęczności, – wskazuje, co można zrobić w danej sprawie (kroki), – samodzielnie wyszukuje podstawowe informacje na temat budżetu uczniowskiego.	– wskazuje trzy metody, za pomocą których można zbadać potrzeby szkolnej społęczności, – samodzielnie identyfikuje jeden obszar problematyczny / obszar do rozwoju w funkcjonowaniu szkoły, który wymaga działania i badania pod kątem potrzeb członków szkolnej społęczności, – przygotowuje projekt działania wraz z wnioskiem o sfinansowanie go z budżetu uczniowskiego (na podstawie dokumentacji ze swojej szkoły lub z innych szkół).	– uzasadnia, że szkoła jest społęcznością, w której istnieją więzi formalne i obiektywne , – formułuje zespołowo pięć pytań, które pomogą zbadać poczucie przynależności do szkoły uczniów placówki, do której uczęszcza, – wskazuje cztery metody, za pomocą których można zbadać potrzeby szkolnej społęczności, – wyjaśnia, na czym polegają mediacje, – formułuje trzy argumenty za korzystaniem z mediacji w rozwiązywaniu sporów między rówieśnikami lub między uczniami i nauczycielami, – wskazuje trzy cechy, jakimi powinien charakteryzować się	– rozważa, na ile czuje się przynależny do szkolnej społęczności, oraz wskazuje czynniki, które wpływają na poziom poczucia tej przynależności – wskazuje pięć metod, za pomocą których można zbadać potrzeby szkolnej społęczności, – samodzielnie identyfikuje i omawia obszar problematyczny / obszar do rozwoju w funkcjonowaniu szkoły, który wymaga działania i zbadania pod kątem potrzeb członków szkolnej społęczności, – dobiera adekwatną metodą badawczą do wybranego problemu/obszaru, – wskazuje trzy źródła finansowania działań społęcznych w szkole .

				mediator.	
Samorząd uczniowski	– wyjaśnia, kto tworzy samorząd uczniowski (SU), – wymienia dwa uprawnienia SU, – wymienia dwie korzyści wynikające z dobrego funkcjonowania SU, – wskazuje jedno działanie własne lub koleżanek i kolegów podjęte w ramach SU, – wskazuje inicjatywy szkolne podjęte przez SU w ostatnich dwóch latach, – wie, gdzie znaleźć regulamin SU, – wymienia, korzystając z regulaminu SU, wszystkie organy szkolnego samorządu, – wskazuje członków rady szkoły, – bierze czynny udział w wyborach do SU, – wskazuje dwie	– wymienia trzy uprawnienia SU, – wymienia trzy korzyści wynikające z dobrego funkcjonowania SU, – wskazuje dwa działania własne podjęte w ramach SU, – wyjaśnia, co trzeba zrobić, żeby wystartować w wyborach do SU, – wskazuje trzy sprawy, w których uczniowie mogą podejmować decyzje w szkole, i krótko je omawia, – angażuje się w prace zespołu projektowego zgodnie z przypisanymi zadaniami oraz wykazuje się inicjatywą i kreatywnością podczas realizacji projektu.	– wymienia cztery uprawnienia SU, – wskazuje jedno źródło prawne, z którego wynikają uprawnienia SU, – wymienia cztery korzyści wynikające z dobrego funkcjonowania SU, – rozważa własne zaangażowanie w działalność SU, – wymienia wszystkie organy szkolnego samorządu, – wyjaśnia, czym zajmuje się rada szkoły, – tłumaczy, co trzeba zrobić, żeby wystartować w wyborach do SU, – zgłasza swoją kandydaturę w wyborach do SU i przygotowuje autoprezentację, – formułuje samodzielnie dwa argumenty za tym, by uczniowie uzyskali	– wymienia pięć uprawnień SU, – omawia dwa źródła prawne, z których wynikają uprawnienia SU, – omawia pięć korzyści wynikających z dobrego funkcjonowania SU, – ocenia, czy zapisy regulaminu SU pozwalają wszystkim uczniom na realne włączenie się w prace samorządu, – formułuje dwa argumenty za powołaniem rady szkoły, – zgłasza swoją kandydaturę w wyborach do SU; przygotowuje autoprezentację, w tym formułuje trzy argumenty za swoją kandydaturą i jeden postulat, dotyczący np. zmian w funkcjonowaniu uczniowskiego samorządu,	– wymienia sześć uprawnień SU, – omawia trzy źródła prawne, z których wynikają uprawnienia SU, – omawia sześć korzyści wynikających z dobrego funkcjonowania SU, – omawia szczegółowo jedną z korzyści z dobrego funkcjonowania SU, odwołując się do praktyki swojej szkolnej społeczności, – wskazuje trzy cechy dobrze funkcjonującego SU, – ocenia, w których obszarach SU w jego szkole dobrze funkcjonuje, a w których jego działalność wymaga rozwinięcia lub naprawy, – omawia cztery poziomy włączenia uczniów w podejmowanie decyzji w szkole (informowanie,

	sprawy, w których uczniowie mogą podejmować decyzje w szkole, – angażuje się w prace zespołu projektowego zgodnie z przypisanymi zadaniami.		większy wpływ na życie szkoły, – angażuje się w formułowanie celów i zadań zespołu projektowego.	– formułuje samodzielnie trzy argumenty za tym, by uczniowie uzyskali większy wpływ na życie szkoły.	konsultowanie, współdecydowanie, decydowanie), – ocenia, odwołując się do przykładów, na ile w jego szkole jest realizowane włączenie uczniów w procesy decyzyjne na kolejnych poziomach, – omawia wszystkie cechy demokratyczne wyborów do SU, – wskazuje źródło informacji o sposobie przeprowadzania wyborów do SU
--	---	--	--	---	---

Rozdział III Samorząd terytorialny

Spółeczność lokalna	– w prosty sposób wyjaśnia, co to jest lokalna społeczność, – z pomocą nauczyciela opisuje swoją lokalną społeczność, – wskazuje jeden przykład patriotyzmu lokalnego, – wskazuje jeden problem, z którym mierzy się jego lokalna społeczność, – bierze udział	– wyjaśnia, co to jest lokalna społeczność, – w prosty sposób opisuje swoją społeczność lokalną, w tym jej członków oraz wybrane elementy charakterystyczne, – wymienia dwa przejawy patriotyzmu lokalnego, – identyfikuje, we współpracy z członkami społeczności lokalnej,	– opisuje swoją społeczność lokalną, w tym jej członków oraz elementy charakterystyczne, – podejmuje zadania związane z organizacją ważnych obchodów historycznych rocznic w społeczności lokalnej.	– podejmuje refleksję nad własnym poczuciem przynależności do lokalnej społeczności, – wymienia trzy przejawy patriotyzmu lokalnego, – identyfikuje, we współpracy z członkami społeczności lokalnej, trzy problemy, z którymi mierzy się jego lokalna społeczność, a także	– wskazuje i omawia sześć elementów tworzących lokalną społeczność, – wymienia po trzy przykłady dziedzictwa materialnego, niematerialnego i naturalnego społeczności, do której czuje przynależność, – wyjaśnia, czym różni się patriotyzm od patriotyzmu lokalnego, oraz wskazuje podobieństwa między
---------------------	---	--	---	--	--

	(bierny) w jednych obchodach rocznicy historycznej w społeczności lokalnej.	dwa problemy, z którymi mierzy się jego lokalna społeczność, wyraża własną opinię na ich temat.		wyraża własną opinię na ich temat oraz formułuje propozycje możliwych rozwiązań.	tymi postawami, – omawia znaczenie patriotycznej postawy wobec lokalnej społeczności, w tym wskazuje korzyści płynące z tej postawy, – przedstawia ruchy miejskie jako przejawy obywatelskiego zaangażowania w sprawy społeczności lokalnej.
Struktura i zadania samorządu terytorialnego	– wyjaśnia, z pomocą nauczyciela, po co nam samorządy, – wskazuje jeden przykład realizacji zasady pomocniczości w samorządach, – wymienia, z pomocą nauczyciela, wszystkie jednostki samorządu terytorialnego: regionalnego i lokalnego, – wskazuje po jednym zadaniu własnym gminy, powiatu i województwa, – wymienia dwa	– wyjaśnia w prosty sposób, po co nam samorządy, – wskazuje dwa przykłady realizacji zasady pomocniczości w samorządach, – wymienia wszystkie jednostki samorządu terytorialnego: regionalnego i lokalnego, – wskazuje po trzy zadania własne gminy, powiatu i województwa, – wymienia po jednym przykładzie zadań zleconych gminy, powiatu	– wyjaśnia, po co społeczeństwu samorządy, – omawia zasadę pomocniczości, odwołując się do konkretnych przykładów dotyczących funkcjonowania samorządu terytorialnego, – rozróżnia zadania własne, zlecone i powierzone samorządu terytorialnego, – wskazuje po cztery zadania własne gminy, powiatu i województwa,	– analizuje znaczenie samorządności dla funkcjonowania wspólnot (szkolnej, lokalnej, zawodowej), – wskazuje po pięć zadań własnych gminy, powiatu i województwa, – wskazuje po trzy przykłady zadań zleconych gminy i powiatu oraz dwa zadania zlecone województwa, – wymienia organy stanowiące prawo i wykonawcze działające na terenie gminy, powiatu i województwa, – omawia po cztery	– wyjaśnia, na czym polega zasada decentralizacji władzy publicznej, – wskazuje po siedem zadań własnych gminy, powiatu i województwa, – wskazuje, jakie organy stanowiące prawo i wykonawcze działają na terenie gminy, powiatu i województwa, – omawia cztery kompetencje organów stanowiących i wykonawczych na poziomie gminy, powiatu i województwa oraz podaje po jednym

	przykłady zadań zleconych gminy, – wskazuje, z pomocą nauczyciela, organy stanowiące prawo i wykonawcze działające na terenie gminy, powiatu i województwa, – wskazuje po dwie kompetencje organów stanowiących i wykonawczych na poziomie gminy, powiatu i województwa, – podaje jeden przykład jednostki pomocniczej w swojej gminie, – omawia, z pomocą nauczyciela, jak realizacja zadań przez gminę wpływa bezpośrednio na życie mieszkańców, – wyszukuje, z pomocą nauczyciela, bieżące informacje dotyczące działań podejmowanych przez samorząd w jego gminie.	i województwa, – wskazuje organy stanowiące prawo i wykonawcze działające na terenie gminy, powiatu i województwa, – wskazuje po trzy kompetencje organów stanowiących i wykonawczych na poziomie gminy, powiatu i województwa, – omawia w prosty sposób, jak realizacja zadań przez gminę wpływa bezpośrednio na życie mieszkańców, – wyszukuje bieżące informacje dotyczące działań podejmowanych przez samorząd w jego gminie.	– wymienia po dwa przykłady zadań zleconych gminy, powiatu i województwa, – wskazuje organy stanowiące prawo i wykonawcze działające na terenie gminy, powiatu i województwa, – omawia po cztery kompetencje organów stanowiących i wykonawczych na poziomie gminy, powiatu i województwa, – wskazuje jeden przykład jednostki pomocniczej w swojej gminie, – ocenia, w jaki sposób realizacja zadań przez gminę bezpośrednio wpływa na życie mieszkańców, – omawia wpływ wybranych dwóch decyzji podjętych przez samorząd w jego gminie na codzienne życie mieszkańców.	kompetencje organów stanowiących i wykonawczych na poziomie gminy, powiatu i województwa oraz podaje po jednym przykładzie ich stosowania, – podaje jeden przykład jednostki pomocniczej gminy oraz wyjaśnia jej znaczenie w funkcjonowaniu wspólnot lokalnych, – wyszukuje bieżące informacje dotyczące działań podejmowanych przez samorząd w jego gminie.	przykładzie ich stosowania, – omawia wpływ wybranych dwóch decyzji podjętych przez samorząd w jego gminie na codzienne życie mieszkańców, – wskazuje akty prawne regulujące zasady funkcjonowania samorządu terytorialnego.
--	---	---	---	--	---

Proces decyzyjny w samorządzie	– omawia, z pomocą nauczyciela, organy wykonawcze i sposób, w jaki podejmują decyzje w gminie, powiecie i województwie, – wskazuje organy wykonawcze jednoosobowe i kolegialne, – wyszukuje, z pomocą nauczyciela, kolegi lub koleżanki, dwa przykłady spraw, którymi w ostatnim czasie zajmowali się radni w jego gminie, – formułuje, z pomocą nauczyciela, kolegi lub koleżanki, pytania do wybranego organu w gminie lub powiecie, – wypisuje działania, które zostały podjęte w ostatnim czasie przez dany organ gminy, – wskazuje dwie formy uczestnictwa mieszkańców w procesach	– omawia krótko organy wykonawcze i sposób, w jaki podejmują decyzje w gminie, powiecie i województwie, – wyszukuje dwa przykłady spraw, którymi w ostatnim czasie zajmowali się radni w jego gminie, – formułuje, wspólnie z innymi uczniami, pytania do wybranego organu w gminie lub powiecie i wypisuje te działania, które w ostatnim czasie zostały podjęte przez dany organ, – wskazuje trzy formy uczestnictwa mieszkańców w procesach decyzyjnych we wspólnocie samorządowej, – omawia w prosty sposób jedną z tych form i przedstawia jeden argument zachęcający mieszkańców do aktywnego udziału w podejmowaniu	– wyjaśnia, jakie organy wykonawcze i w jaki sposób podejmują decyzje w gminie, powiecie i województwie, – odróżnia organy wykonawcze jednoosobowe od kolegialnych, – wyjaśnia, czym są akty prawa miejscowego, oraz podaje ich przykłady, – wykorzystuje wiedzę o kompetencjach wybranego organu samorządu terytorialnego, by sformułować pytania do przedstawiciela tego organu, – wypisuje działania, które w ostatnim czasie zostały podjęte przez wybrany organ samorządu terytorialnego, – wskazuje pięć form uczestnictwa mieszkańców w procesach decyzyjnych we wspólnocie	– wskazuje siedem form uczestnictwa mieszkańców w procesach decyzyjnych we wspólnocie samorządowej, – omawia szczegółowo jedną z tych form, wyjaśniając, jakie znaczenie ma aktywny udział mieszkańców w podejmowaniu decyzji.	– wyjaśnia różnice między zarządzeniem a decyzją administracyjną, – omawia proces tworzenia prawa miejscowego (od inicjatywy uchwałodawczej do ogłoszenia uchwały), – omawia na przykładzie rolę komisji jako organów pomocniczych w strukturze organu stanowiącego, – wyjaśnia, dlaczego prawo zobowiązuje organ stanowiący do powołania minimum dwóch obowiązkowych komisji: petycji, skargi i wniosków oraz rewizyjnej, – wyszukuje dwa przykłady spraw, którymi w ostatnim czasie zajmowali się radni w jego gminie/mieście, – omawia szczegółowo jedną z tych spraw, – wyjaśnia na przykładach, jakie
--------------------------------	--	--	---	---	--

	decyzyjnych we wspólnocie samorządowej, – szczegółowo omawia, z pomocą nauczyciela, kolegi lub koleżanki, jedną z tych form i przedstawia jeden argument zachęcający mieszkańców do aktywnego udziału w podejmowaniu decyzji, – wyszukuje jedną sprawę, w której prowadzone są konsultacje społeczne w jego gminie.	decyzji, – wyszukuje w swojej gminie jedną sprawę, w której prowadzone są konsultacje społeczne, oraz formułuje opinię na temat tej sprawy.	samorządowej, – wyszukuje w swojej gminie jedną sprawę, w której prowadzone są konsultacje społeczne, formułuje na piśmie (na podstawie zdobytych informacji) własną opinię w tej sprawie oraz przekazuje to pismo, zgodnie z trybem ustalonym dla danych konsultacji społecznych, do odpowiednich organów.		znaczenie ma aktywny udział mieszkańców w podejmowaniu decyzji.
Aktywność obywatelska w samorządach	– wskazuje co najmniej dwie dostępne formy zaangażowania się w życie społeczności (np. wolontariat, inicjatywa obywatelska, budżet obywatelski), – wyszukuje, z pomocą nauczyciela, jedno przedsięwzięcie w jego gminie sfinansowane z budżetu obywatelskiego,	– wskazuje co najmniej trzy dostępne formy zaangażowania się w życie społeczności (np. wolontariat, inicjatywa obywatelska, budżet obywatelski), – rozważa, która z tych form jest najłatwiej dostępna dla osób w jego wieku, – wymienia dwa sposoby informowania władz i	– wymienia dwa sposoby informowania władz i opinii publicznej o problemach lokalnej społeczności dostępne dla nastolatków, podaje jeden przykład wykorzystania wybranej formuły komunikacji, – wyszukuje dwa przedsięwzięcia w swojej gminie sfinansowane z budżetu	– omawia co najmniej cztery dostępne formy zaangażowania się w życie społeczności (np. wolontariat, inicjatywa obywatelska, budżet obywatelski), – wymienia trzy sposoby informowania władz i opinii publicznej o problemach lokalnej społeczności dostępne dla nastolatków, podaje jeden przykład	– uzasadnia, dlaczego warto angażować się w życie lokalnej społeczności, – podaje po jednym przykładzie aktywności politycznej i aktywności społecznej, – podaje po jednym przykładzie inicjatywy lokalnej zrealizowanej w jego społeczności lokalnej i poza nią, – wymienia wszystkie etapy wdrażania

	– przygotowuje, z pomocą nauczyciela, wybrane elementy szkicu wniosku o realizację projektu ze środków z budżetu obywatelskiego, uwzględniając obowiązujące w jego gminie zasady i z wykorzystaniem odpowiedniego formularza, – wyjaśnia, na czym polega wolontariat, – wskazuje w lokalnej społeczności dwie organizacje lub instytucje, w których można zaangażować się w działanie wolontariackie, – nawiązuje, z inicjatywy nauczyciela, krótko- lub długoterminową współpracę wolontariacką.	opinii publicznej o problemach lokalnej społeczności dostępne dla nastolatków, – wyszukuje jedno przedsięwzięcie w swojej gminie sfinansowane z budżetu obywatelskiego, – przygotowuje wybrane elementy szkicu wniosku o realizację projektu ze środków z budżetu obywatelskiego, uwzględniając obowiązujące w jego gminie zasady i z wykorzystaniem odpowiedniego formularza, – nawiązuje samodzielnie krótko- lub długoterminową współpracę wolontariacką.	obywatelskiego, – wyszukuje zasady zgłaszania projektów do realizacji w ramach budżetu obywatelskiego, terminy zgłoszeń i kwoty zarezerwowane do wykorzystania przez mieszkańców w jego gminie, – przygotowuje szkic wniosku o realizację projektu ze środków z budżetu obywatelskiego, uwzględniając obowiązujące w jego gminie zasady i z wykorzystaniem odpowiedniego formularza.	wykorzystania wybranej formuły komunikacji, – wyjaśnia, na czym polega inicjatywa lokalna i jakich spraw może dotyczyć, – wyjaśnia, czym jest budżet obywatelski, – wskazuje obszary, które mogą być objęte finansowaniem z budżetu obywatelskiego, – wyjaśnia procedurę zgłaszania i wyboru projektów do sfinansowania w ramach budżetu obywatelskiego, – rozważa wpływ wolontariatu na rozwój osobisty.	budżetu obywatelskiego, – formułuje trzy argumenty, które mogłyby przekonać jego rówieśników do zaangażowania w przygotowanie projektu zgłoszonego do budżetu obywatelskiego, – wyjaśnia, czym jest fundusz sołecki, oraz jakie ma znaczenie w małych gminach, – analizuje poziom zaangażowania Polaków w wolontariat oraz formułuje dwa argumenty, które mogłyby przekonać jego rówieśników do większego zaangażowania, – rozważa, dlaczego część osób angażuje się w działania wolontariackie.
Młodzież a samorząd	– wyszukuje istniejące w regionie młodzieżowe organy samorządowe (rady gminy lub powiatu, sejmik wojewódzki),	– wskazuje trzy cele powoływania młodzieżowych rad, – podaje przykład realizacji wybranej kompetencji rad	– wskazuje i omawia najważniejszy cel powoływania młodzieżowych rad, – wyjaśnia, w jaki sposób powstają	– wskazuje i omawia cztery cele powoływania młodzieżowych rad, – identyfikuje i omawia problemy w	– formułuje trzy argumenty potwierdzające edukacyjny charakter rad młodzieżowych, – podaje przykłady

	– wskazuje wybrane cele powoływania młodzieżowych rad, – podaje, kto może kandydować do młodzieżowych rad, – identyfikuje w lokalnej społeczności (z pomocą nauczyciela, koleżanki lub kolegi) problemy, które dotyczą bezpośrednio młodzieży, – formułuje, z pomocą nauczyciela, propozycję rozwiązania wybranego problemu, – wskazuje dostępne demokratyczne mechanizmy pozwalające sygnalizować władzom i opinii publicznej problemy i potrzeby młodzieży (np. petycja, list otwarty).	młodzieżowych: konsultacyjnej, doradczej lub inicjatywnej, – identyfikuje w lokalnej społeczności problemy, które dotyczą bezpośrednio młodzieży, – formułuje propozycje rozwiązania dwóch problemów, – opracowuje, z pomocą nauczyciela, jeden projekt petycji lub listu otwartego do przedstawicieli władz publicznych w sprawie zdiagnozowanego problemu społecznego dotyczącego młodzieży.	młodzieżowe rady i kto może do nich kandydować, – opracowuje i wysyła petycję lub list otwarty do przedstawicieli władz publicznych w sprawie zdiagnozowanego problemu społecznego dotyczącego młodzieży.	lokalnej społeczności, które dotyczą bezpośrednio młodzieży, – formułuje propozycje rozwiązania trzech wybranych problemów, – omawia dostępne demokratyczne mechanizmy pozwalające sygnalizować problemy i potrzeby młodzieży (np. petycja, list otwarty).	realizacji trzech kompetencji rad młodzieżowych: konsultacyjnej, doradczej i inicjatywnej, – omawia jeden przykład skutecznego działania młodzieżowej rady gminy, – podaje jeden przykład młodzieżowych rad działających na szczeblu krajowym.
Obywatel w urzędzie	– wyjaśnia, czym zajmują się urzędy, – wskazuje trzy sprawy, które	– wymienia, co jest niezbędne do załatwienia podstawowych spraw	– omawia jedną sprawę, którą on lub jego rodzice musieli kiedyś załatwić	– wyjaśnia, co to jest profil zaufany i do czego służy, – wyjaśnia co to jest	– tworzy konto na ePUAP i jeśli to możliwe realizuje jedną wybraną sprawę za jego

	załatwia się w urzędzie, w tym jedną, która dotyczy młodego człowieka, – wskazuje jedną sprawę, którą on lub jego rodzice musieli kiedyś załatwić w urzędzie, – wymienia, z pomocą nauczyciela, co jest niezbędne do załatwienia podstawowych spraw w urzędzie, – wskazuje trzy sprawy urzędowe, które można załatwić przez internet, – realizuje, z pomocą dorosłego, jedną sprawę urzędową: wypełnia formularze i gromadzi wymagane dokumenty (online lub na papierze).	w urzędzie, – wyszukuje urzędy w swojej gminie / swoim powiecie, w których: uzyska dowód osobisty, prawo jazdy, paszport, odpis aktu urodzenia lub dowód rejestracyjny pojazdu, może się zameldować/ wymeldować, – realizuje jedną wybraną sprawę urzędową: wypełnia niezbędne formularze i gromadzi wymagane dokumenty (online lub na papierze).	w urzędzie, – wskazuje urzędy w swojej gminie / swoim powiecie, w których: uzyska dowód osobisty, prawo jazdy, paszport, odpis aktu urodzenia lub dowód rejestracyjny pojazdu, może się zameldować/ wymeldować, – wymienia dwie zalety ePUAP, mObywatela lub IKP.	ePUAP, – dla dwóch wybranych spraw urzędowych (np. zameldowanie, wydanie paszportu) wskazuje adres właściwego urzędu oraz dokumentację niezbędną do przeprowadzenia procedury.	pośrednictwem, – wskazuje cztery usługi urzędowe, z których można skorzystać za pośrednictwem aplikacji mObywatel, – formułuje trzy argumenty dla swoich rodziców lub dziadków za zastrzeżeniem numeru PESEL, – wskazuje trzy zalety ePUAP, mObywatela lub IKP.
Rozdział IV Polska państwem demokratycznym					
Demokracja – autorytaryzm – totalitaryzm	– wymienia elementy systemu politycznego, – wyjaśnia w prosty sposób, co oznacza termin <i>reżim</i>	– wymienia elementy systemu politycznego i w prosty sposób je opisuje ®, – wyjaśnia znaczenie terminu <i>reżim</i>	– wyjaśnia znaczenie terminu <i>system polityczny</i> i opisuje poszczególne elementy takiego systemu ®,	– wyjaśnia znaczenie terminu <i>system polityczny</i> i charakteryzuje poszczególne elementy takiego systemu ®,	– porównuje zakresy znaczeniowe terminów <i>system polityczny</i> i <i>ustrój polityczny</i>, – wyjaśnia znaczenie terminu <i>reżim</i>

	<i>polityczny</i>, i wymienia trzy rodzaje reżimów, – w prosty sposób określa, czym jest ustroj polityczny, – identyfikuje na przykładzie Polski po 1945 r. cechy ustrojów totalitarnego i autorytarnego oraz odróżnia je od demokracji, – na przykładach z historii Polski po 1945 r. rozpoznaje i ocenia skutki autokratycznych sposobów rządzenia dla jednostki i społeczeństwa, – identyfikuje różnice pomiędzy życiem codziennym Polaków w okresie PRL i współcześnie.	<i>polityczny</i> i wymienia trzy rodzaje reżimów, – definiuje termin <i>ustrój polityczny</i>, – na przykładzie Polski po 1945 r. wymienia cechy ustroju totalitarnego i autorytarnego oraz odróżnia je od demokracji, – na przykładach z historii Polski po 1945 r. rozpoznaje i ocenia konsekwencje autokratycznych sposobów rządzenia dla jednostki lub społeczeństwa oraz dzieli je na polityczne, społeczne, ekonomiczne i obyczajowe, – porównuje życie codzienne Polaków w okresie PRL i współcześnie; poddaje ocenie wybraną różnicę.	– wyjaśnia znaczenie terminu <i>reżim polityczny</i> i charakteryzuje trzy rodzaje reżimów, – definiuje termin <i>ustrój polityczny</i> i wskazuje, w jakim kontekście to pojęcie jest najczęściej stosowane, – podaje kryteria podziału systemów politycznych i wymienia ich przykładowe rodzaje, – na przykładach z historii Polski po 1945 r. wymienia cechy ustrojów totalitarnego i autorytarnego oraz ocenia, czym różnią się one od systemu demokratycznego, – na przykładzie Polski po 1945 r. wyjaśnia i ocenia konsekwencje autokratycznych sposobów rządzenia dla jednostki i społeczeństwa oraz dzieli je na	– wyjaśnia znaczenie terminu <i>reżim polityczny</i> i omawia trzy rodzaje reżimów, – definiuje termin <i>ustrój polityczny</i> i wyjaśnia, jakie są relacje między systemem politycznym a ustrojem politycznym, – podaje kryteria podziału systemów politycznych i wymienia ich rodzaje (przykłady), – na przykładach z historii Polski po 1945 r. charakteryzuje ustroje totalitarny i autorytarny oraz porównuje je z systemem demokratycznym, – na przykładzie Polski po 1945 r. porównuje systemy autorytarny i totalitarny, – wyjaśnia, dlaczego Polska Ludowa	<i>polityczny</i> i porównuje trzy rodzaje reżimów, – definiuje termin <i>reżimy hybrydowe</i>; podaje przykłady tego typu reżimów, – na przykładzie Polski przedstawia podstawowe elementy systemu politycznego i analizuje ich rolę, – podaje kryteria podziału systemów politycznych i omawia przykładowe systemy wyróżnione na podstawie poszczególnych kryteriów, – odwołując się do przykładów z historii Polski po 1945 r., w tym do <i>Konstytucji PRL</i>, charakteryzuje ustroje totalitarny i autorytarny oraz porównuje je z systemem demokratycznym, – ocenia, czy ustrój PRL był totalitaryzmem, czy autorytaryzmem; przywołuje argumenty
--	--	---	---	--	---

			polityczne, społeczne, ekonomiczne i obyczajowe, – porównuje życie codzienne Polaków w okresie PRL i współcześnie; poddaje ocenie dwie wybrane różnice.	(PRL) nie była państwem demokratycznym, – na przykładzie historii Polski po 1945 r. wymienia, analizuje i ocenia konsekwencje autokratycznych sposobów rządzenia dla jednostki i społeczeństwa oraz je klasyfikuje na płaszczyznach politycznej, społecznej, ekonomicznej i obyczajowej, – porównuje życie codzienne Polaków w okresie PRL i współcześnie; przedstawia i poddaje ocenie trzy wybrane różnice.	i kontrargumenty, – analizuje współczesne systemy niedemokratyczne i podaje przykłady działania władz świadczące o tym, że w państwie funkcjonuje reżim autorytarny lub totalitarny ®, – na przykładzie Polski po 1945 r. przedstawia, analizuje i ocenia konsekwencje autokratycznych sposobów rządzenia dla jednostki i społeczeństwa oraz je porównuje, klasyfikuje i omawia na płaszczyznach politycznej, społecznej, ekonomicznej i obyczajowej, – porównuje życie codzienne Polaków w okresie PRL i współcześnie; przedstawia i poddaje ocenie cztery wybrane różnice.
Przemiany ustrojowe w Polsce po 1989 roku	– zna terminy: <i>transformacja ustrojowa</i> , <i>demokratyzacja</i> ,	– na przykładzie wydarzeń z historii Polski po 1989 r. w prosty sposób	– na przykładzie wydarzeń z historii Polski po 1989 r. wyjaśnia znaczenie	– na przykładzie wydarzeń z historii Polski po 1989 r. omawia przebieg	– na przykładzie wydarzeń z historii Polski po 1989 r. definiuje terminy

<i>transformacja gospodarcza,</i> – na podstawie materiału źródłowego z podręcznika wymienia kluczowe etapy procesu demokratyzacji w Polsce po 1989 r., – podaje jeden przykład reform gospodarczych wdrożonych w ramach planu Balcerowicza i przedstawia skutek tej reformy, – na podstawie materiałów źródłowych [tekst publicystyczny, wyniki badań] wskazuje pozytywne i negatywne opinie na temat transformacji i jej skutków, – wyszukuje informacje na temat upamiętnienia (w swojej miejscowości, gminie lub powiecie) wydarzeń związanych z protestami społecznymi	wyjaśnia znaczenie terminów: <i>transformacja ustrojowa, demokratyzacja, transformacja gospodarcza,</i> – na podstawie materiału źródłowego z podręcznika wymienia kluczowe etapy procesu demokratyzacji w Polsce po 1989 r. i wskazuje ich skutki, – podaje przynajmniej dwa przykłady reform gospodarczych wdrożonych w ramach planu Balcerowicza i ocenia ich skutki, – na podstawie materiałów źródłowych [tekst publicystyczny, wyniki badań] omawia pozytywne i negatywne opinie na temat transformacji i jej skutków, – wyszukuje informacje na temat upamiętnienia	terminów: <i>transformacja ustrojowa, demokratyzacja, transformacja gospodarcza,</i> – na podstawie tekstu źródłowego (z podręcznika) wymienia przynajmniej dwa czynniki sprzyjające demokratyzacji i uzasadnia swój wybór, – omawia kluczowe etapy procesu demokratyzacji w Polsce po 1989 r. i szczegółowo przedstawia ich skutki, – podaje przynajmniej cztery przykłady reform gospodarczych wdrożonych w ramach planu Balcerowicza i szczegółowo przedstawia ich skutki, – na podstawie materiałów źródłowych [tekst	i mechanizmy transformacji ustrojowej, demokratyzacji, transformacji gospodarczej, – na podstawie tekstu źródłowego (z podręcznika) wymienia i omawia przynajmniej trzy czynniki sprzyjające demokratyzacji i uzasadnia swój wybór, – charakteryzuje kluczowe etapy procesu demokratyzacji w Polsce po 1989 r., – podaje przynajmniej pięć przykładów reform gospodarczych wdrożonych w ramach planu Balcerowicza i ocenia ich skutki, – zabiera głos w dyskusji na temat konsekwencji przemian ustrojowych (politycznych, gospodarczych i społecznych);	<i>transformacja ustrojowa i demokratyzacja,</i> porównuje ich zakresy znaczeniowe oraz kompleksowo przedstawia przejawy i skutki zjawisk określanych za pomocą tych pojęć, – wyjaśnia znaczenie terminu <i>transformacja gospodarcza</i> oraz przedstawia przebieg procesu, do którego odnosi się to pojęcie, – wymienia i omawia przynajmniej cztery czynniki sprzyjające demokratyzacji i uzasadnia swój wybór, – analizuje kluczowe etapy procesu demokratyzacji w Polsce po 1989 r. i przedstawia ich wpływ na system polityczny Polski, – podaje przynajmniej sześć przykładów reform gospodarczych wdrożonych w ramach planu Balcerowicza i ocenia ich skutki,
--	---	--	---	--

	w okresie PRL albo ofiar reżimu komunistycznego; wyjaśnia, jakie były przyczyny upamiętnianych wydarzeń ® [zadanie dodatkowe, np. zadanie domowe].	(w swojej miejscowości, gminie lub powiecie) wydarzeń związanych z protestami społecznymi w okresie PRL albo ofiar reżimu komunistycznego; wyjaśnia, jakie były przyczyny upamiętnianych wydarzeń i przedstawia efekty swoich ustaleń w wybranej formie [zadanie dodatkowe, np. zadanie domowe].	publicystyczny, wyniki badań] formułuje opinię na temat konsekwencji przemian ustrojowych i uzasadnia ją jednym argumentem, – zabiera głos w dyskusji na temat politycznych, gospodarczych i społecznych konsekwencji transformacji i uzasadnia swoje stanowisko (formułuje argumenty), – wyszukuje informacje na temat upamiętnienia w swojej miejscowości, gminie lub powiecie) wydarzeń związanych z protestami społecznymi w okresie PRL albo ofiar reżimu komunistycznego; przedstawia przyczyny upamiętnianych wydarzeń w wybranej formie [zadanie dodatkowe, np. zadanie domowe].	formułuje opinię i uzasadnia swoje stanowisko za pomocą dwóch argumentów, – wyszukuje informacje na temat upamiętnienia (w swojej miejscowości, gminie lub powiecie) wydarzeń związanych z protestami społecznymi w okresie PRL albo ofiar reżimu komunistycznego; wyjaśnia, jakie były przyczyny upamiętnianych wydarzeń, a także ocenia i analizuje ich skutki w ramach prezentacji przygotowanej w wybranej formie [zadanie dodatkowe, np. zadanie domowe].	– zabiera głos w dyskusji na temat konsekwencji przemian ustrojowych (politycznych, gospodarczych i społecznych); przedstawia swoje stanowisko i formułuje po dwa argumenty oraz możliwe kontrargumenty współdyskutantów, – wyszukuje informacje na temat upamiętnienia (w swojej miejscowości, gminie lub powiecie) wydarzeń związanych z protestami społecznymi w okresie PRL albo ofiar reżimu komunistycznego; wyjaśnia, jakie były przyczyny upamiętnianych wydarzeń, a także ocenia i analizuje ich skutki w ramach prezentacji przygotowanej w wybranej formie i przedstawionej na forum klasy [zadanie dodatkowe, np. zadanie domowe].
--	---	---	---	--	--

Demokratyczne państwo prawa	– korzystając z <i>Konstytucji RP</i>, identyfikuje co najmniej dwie główne zasady demokratycznego państwa prawa; wyjaśnia, w jaki sposób wymienione zasady wpływają na codzienne życie obywateli, – w prosty sposób wyjaśnia znaczenie terminu <i>demokratyczne państwo prawa</i> i ocenia, jaką rolę odgrywają w takim państwie sądy (podaje jeden przykład), – zna terminy <i>demokracja większościowa</i> i <i>demokracja konstytucyjna</i>, – wykorzystując źródła internetowe (lub inne), wyszukuje informacje na temat wybranego referendum ogólnokrajowego, które odbyło się po 1989 r.; wskazuje sprawę, która była	– korzystając z <i>Konstytucji RP</i>, wyjaśnia w prosty sposób znaczenie co najmniej trzech zasad demokratycznego państwa prawa, – wskazuje, w jaki sposób zdefiniowane zasady wpływają na codzienne życie obywateli, – wyjaśnia znaczenie terminu <i>demokratyczne państwo prawa</i> i ocenia, jaką rolę odgrywają w takim państwie sądy (podaje dwa przykłady), – definiuje terminy <i>demokracja większościowa</i> i <i>demokracja konstytucyjna</i>, – odwołując się do zasad ustroju Polski, odróżnia demokrację pośrednią od demokracji bezpośredniej, – wykorzystując źródła internetowe	– korzystając z <i>Konstytucji RP</i>, wyjaśnia znaczenie co najmniej czterech zasad demokratycznego państwa, – omawia, w jaki sposób zdefiniowane zasady wpływają na codzienne życie obywateli, – definiuje termin <i>demokratyczne państwo prawa</i> i ocenia, jakie znaczenie ma działalność sądów dla prawidłowego funkcjonowania takiego państwa, – definiuje terminy <i>demokracja większościowa</i> i <i>demokracja konstytucyjna</i> oraz porównuje te pojęcia, wskazując różnice między ich zakresami znaczeniowymi, – odwołując się do zasad ustroju Polski, wskazuje przykłady funkcjonowania w praktyce	– korzystając z <i>Konstytucji RP</i>, wyjaśnia znaczenie co najmniej sześciu zasad demokratycznego państwa prawa, – formułuje opinię na temat tego, w jaki sposób zdefiniowane zasady wpływają na codzienne życie obywateli, – analizuje termin <i>demokratyczne państwo prawa</i> i ocenia, jakie znaczenie ma działalność sądów dla prawidłowego funkcjonowania takiego państwa, – wyjaśnia, dlaczego w demokratycznym państwie prawa sądy i trybunały tworzą władzę niezależną od innych władz, – porównuje terminy <i>demokracja większościowa</i> i <i>demokracja konstytucyjna</i>, oceniając, który z rodzajów demokracji	– na podstawie <i>Konstytucji RP</i> analizuje co najmniej siedem zasad demokratycznego państwa prawa, – formułuje opinię na temat tego, w jaki sposób te zasady wpływają na codzienne życie obywateli, – analizuje termin <i>demokratyczne państwo prawa</i>, w tym przedstawia związki między demokracją a rządami prawa, – ocenia, jakie znaczenie ma niezależna od pozostałych władz działalność sądów i trybunałów dla prawidłowego funkcjonowania demokratycznego państwa prawa, – porównuje terminy <i>demokracja większościowa</i> i <i>demokracja konstytucyjna</i>; podaje przykłady zagrożeń, które wynikają z funkcjonowania
-----------------------------	--	--	--	--	---

	wówczas rozstrzygana, frekwencję i wynik głosowania; ocenia też skutek referendum.	(lub inne), wyszukuje informacje na temat dwóch wybranych referendum ogólnokrajowych, które odbyły się po 1989 r.; wskazuje sprawy, które były wówczas rozstrzygane, frekwencję i wyniki głosowań; ocenia też skutki tych referendum.	demokracji pośredniej i demokracji bezpośredniej, – wykorzystując źródła internetowe (lub inne), wyszukuje informacje na temat trzech wybranych referendum ogólnokrajowych, które odbyły się po 1989 r.; wskazuje sprawy, które były wówczas rozstrzygane, frekwencję i wyniki głosowań; ocenia też skutki tych referendum.	jest lepszy dla obywateli, i wskazując zagrożenia wynikające z funkcjonowania demokracji większościowej, – odwołując się do zasad ustroju Polski, analizuje przykłady funkcjonowania w praktyce demokracji pośredniej i demokracji bezpośredniej, – wykorzystując źródła internetowe (lub inne), wyszukuje informacje na temat czterech referendum ogólnokrajowych, które odbyły się po 1989 r.; wskazuje sprawy, które były wówczas rozstrzygane, frekwencję i wyniki głosowań; ocenia też skutki tych referendum.	demokracji większościowej, oraz ocenia, czy mogą one wystąpić również w demokracji konstytucyjnej, – odwołując się do ustroju Polski, ocenia funkcjonowanie w praktyce demokracji pośredniej i demokracji bezpośredniej; podaje wady i zalety każdej z tych formuł demokratycznych, – wykorzystując źródła internetowe (lub inne), wyszukuje informacje na temat czterech referendum ogólnokrajowych, które odbyły się po 1989 r.; wskazuje sprawy, które były wówczas rozstrzygane, frekwencję i wyniki głosowań; ocenia także skutki tych referendum.
Zagrożenia dla demokracji	– na podstawie materiałów źródłowych (tekst z podręcznika, wyniki badań społecznych) identyfikuje dwa współczesne zagrożenia dla	– na podstawie materiałów źródłowych (tekst z podręcznika, wyniki badań społecznych) identyfikuje trzy współczesne zagrożenia dla	– na podstawie materiałów źródłowych (tekst z podręcznika, wyniki badań społecznych) identyfikuje i opisuje trzy współczesne zagrożenia dla	– na podstawie materiałów źródłowych (tekst z podręcznika, wyniki badań społecznych) identyfikuje i opisuje cztery współczesne zagrożenia dla	– na podstawie materiałów źródłowych (tekst z podręcznika, wyniki badań społecznych) wymienia i opisuje pięć współczesnych zagrożeń dla systemu

	systemu demokratycznego i wymienia sposoby przeciwdziałania tym zagrożeniom (zjawiskom), – potrafi wskazać przykład działania na rzecz aktywizacji społecznej, które doprowadziło do podniesienia poziomu aktywności obywatelskiej; formułuje opinię na temat tego działania, – omawia na przykładzie, jakie znaczenie ma aktywność obywatelska dla prawidłowego funkcjonowania demokracji, – wymienia skutki rozpowszechniania fałszywych informacji, – potrafi wskazać jedną zasadę, której należy przestrzegać, aby ustrzec się przed wpływem fałszywych informacji (np. w internecie),	systemu demokratycznego i wymienia sposoby przeciwdziałania tym zagrożeniom (zjawiskom), – potrafi wskazać dwa przykłady działań na rzecz aktywizacji społecznej, które doprowadziły do podniesienia poziomu aktywności obywatelskiej; formułuje opinię na ich temat, – omawia na przykładach, jakie znaczenie ma aktywność obywatelska dla prawidłowego funkcjonowania demokracji, – potrafi wskazać dwie zasady, których należy przestrzegać, aby ustrzec się przed wpływem fałszywych informacji (np. w internecie), oraz wie, jak i kiedy je stosować, – rozpoznaje hasła	systemu demokratycznego – wymienia sposoby przeciwdziałania tym zagrożeniom (zjawiskom) oraz ocenia ich skuteczność, – korzystając z wyników badań, formułuje opinię na temat stosunku Polaków do demokracji od początku lat 90. XX w. do współczesności; w uzasadnieniu wskazuje jedną przyczynę zmian nastrojów w społeczeństwie polskim, – ocenia skuteczność działań na rzecz aktywizacji społecznej, które mają przyczyniać się do podniesienia poziomu aktywności obywatelskiej, i uzasadnia swoją opinię przez odniesienie do własnego doświadczenia lub doświadczenia innych	systemu demokratycznego i wymienia sposoby przeciwdziałania tym zagrożeniom (zjawiskom), a także formułuje opinię na temat ich skuteczności i ją uzasadnia, – korzystając z wyników badań, formułuje opinię na temat stosunku Polaków do demokracji od początku lat 90. do współczesności; w uzasadnieniu wskazuje dwie przyczyny zmian nastrojów w społeczeństwie polskim, – ocenia skuteczność działań na rzecz aktywizacji obywatelskiej, które mają przyczyniać się do podniesienia poziomu aktywności obywatelskiej, i podejmuje takie działania w praktyce lub przedstawia przebieg takich przedsięwzięć,	demokratycznego oraz dzieli je na wewnętrzne i zewnętrzne, – wymienia i ocenia sposoby przeciwdziałania zjawiskom zagrażającym demokracji, a także formułuje opinię na temat ich skuteczności i ją uzasadnia, – korzystając z wyników badań, formułuje opinię na temat stosunku Polaków do demokracji od początku lat 90. do współczesności; w uzasadnieniu wskazuje trzy przyczyny zmian nastrojów w społeczeństwie polskim i je klasyfikuje, – ocenia skuteczność działań na rzecz aktywizacji obywatelskiej, które mają przyczyniać się do podniesienia poziomu aktywności obywatelskiej, i podejmuje takie działania w praktyce
--	---	--	---	--	---

	oraz wie, jak i kiedy ją stosować, – rozpoznaje hasła populistyczne (np. przy lekturze materiałów z internetu) i rozumie, w jaki sposób mogą one wpływać na postawy obywateli.	populistyczne (np. przy lekturze materiałów z internetu) i rozumie, w jaki sposób populistyczny model uprawiania polityki może wpływać na demokrację oraz życie społeczne.	osób ze swojego otoczenia, – wymienia metody walki z dezinformacją i wie, jak je stosować, – potrafi wskazać trzy zasady, których należy przestrzegać, aby ustrzec się przez wpływem fałszywych informacji (np. w internecie), oraz wie, jak i kiedy je stosować, – wyjaśnia zjawisko populizmu i ocenia jego wpływ na życie polityczne i społeczne w państwie demokratycznym, – odnosząc się do wybranego przykładu współczesnego lub historycznego formułuje opinię na temat sposobu uprawiania polityki przez populistów.	– formułuje opinię na temat skutków rozpowszechniania fałszywych informacji i ją uzasadnia, – wymienia i wyjaśnia metody walki z dezinformacją, stosuje je w praktyce lub wie, jak i kiedy je stosować, – wskazuje i omawia trzy zasady, których należy przestrzegać, aby ustrzec się przed wpływem fałszywych informacji (np. w internecie), oraz wie, jak i kiedy je stosować, – wyjaśnia zjawisko populizmu i ocenia jego wpływ na życie publiczne i społeczne w państwie demokratycznym; formułuje opinię w tej sprawie i podejmuje dyskusję na ten temat na forum klasy, – odwołując się do dwóch wybranych	lub przedstawia przebieg takich przedsięwzięć, a także dokonuje analizy ich rezultatów i wyciąga wnioski z takiej ewaluacji, – formułuje opinię na temat skutków rozpowszechniania fałszywych informacji i w uzasadnieniu odnosi się do wpływu fake newsów i manipulacji medialnych na funkcjonowanie społeczeństwa i państwa, – analizuje metody walki z dezinformacją, stosuje je w praktyce lub wie, jak i kiedy je zastosować, – ocenia, czy walka z dezinformacją może zagrażać wolności słowa i niezależności mediów, – omawia i stosuje w praktyce cztery zasady, których należy przestrzegać, aby ustrzec się przed wpływem fałszywych
--	--	---	---	---	---

				przykładów współczesnych lub historycznych, formułuje opinię na temat sposobu uprawiania polityki przez populistów i ocenia skutki ich działań.	informacji, – wyjaśnia zjawisko populizmu i ocenia jego wpływ na życie publiczne i społeczne w demokratycznym państwie prawa – formułuje opinię w tej sprawie i podejmuje dyskusję na ten temat na forum klasy, przedstawiając argumenty i kontrargumenty, – odwołując się do trzech wybranych przykładów współczesnych lub historycznych, formułuje opinię o sposobie uprawiania polityki przez populistów i ocenia skutki ich działań.
Wybory demokratyczne	– wyjaśnia cel wyborów w państwie demokratycznym, – ocenia, czy dane wybory można uznać za demokratyczne, i podaje jeden argument za taką oceną, – odnosząc się do przykładu Polski,	– formułuje opinię na temat celu wyborów w państwie demokratycznym i ją uzasadnia, – ocenia, kiedy wybory są demokratyczne, i podaje dwa argumenty, – odnosząc się do	– ocenia, czy dane wybory są demokratyczne, i uzasadnia swoje zdanie, – wyjaśnia, jakie jest znaczenie wyborów w systemie demokratycznym, i wymienia dwie przykładowe funkcje głosowania,	– ocenia, czy dane wybory są demokratyczne, i uzasadnia swoje zdanie, – omawia trzy przykładowe funkcje wyborów w systemie demokratycznym, – omawia zasady prawa wyborczego	– ocenia, czy dane wybory są demokratyczne, i uzasadnia swoje zdanie, – omawia cztery przykładowe funkcje wyborów w systemie demokratycznym, – analizuje zasady prawa wyborczego w

	wymienia podstawowe zasady prawa wyborczego; odróżnia czynne prawo wyborcze od prawa biernego, – ocenia skutki niskiej frekwencji w wyborach i podaje dwa argumenty na rzecz świadomego głosowania.	przykładu Polski, wymienia podstawowe zasady prawa wyborczego i je wyjaśnia; odróżnia czynne prawo wyborcze od prawa biernego, – ocenia skutki niskiej frekwencji w wyborach i podaje trzy argumenty na rzecz świadomego głosowania.	– omawia zasady prawa wyborczego w Polsce; odróżnia czynne prawo wyborcze od biernego i wymienia progi wiekowe dla kandydatów w poszczególnych elekcjach, – wyjaśnia, co decyduje o tym, że głosowanie jest świadome, i formułuje argumenty na rzecz świadomego głosowania w wyborach.	w Polsce – porównuje czynne i biernie prawo wyborcze oraz wymienia progi wiekowe dla kandydatów w poszczególnych elekcjach, – rozważa możliwość obniżenia progu wiekowego dla czynnego prawa wyborczego w Polsce; formułuje opinię w tej sprawie i ją uzasadnia za pomocą dwóch argumentów, – na przykładzie Polski ocenia system większościowy i proporcjonalny; w uzasadnieniu odnosi się do zalet i wad każdego z tych systemów, – omawia argumenty na rzecz świadomego głosowania w wyborach i wskazuje działania, które może podjąć, aby zachęcić innych do udziału	Polsce, w tym te dotyczące czynnego i biernego prawa wyborczego, – wymienia progi wiekowe dla kandydatów w poszczególnych wyborach i ocenia możliwość ich obniżenia, – rozważa możliwość obniżenia progu wiekowego dla czynnego prawa wyborczego w Polsce; formułuje opinię w tej sprawie i ją uzasadnia trzema argumentami, a także odnosi się do kontrargumentów w dyskusji, – na przykładzie Polski ocenia system większościowy i proporcjonalny; w uzasadnieniu odnosi się do zalet i wad każdego z tych systemów, – analizuje argumenty na rzecz świadomego głosowania w wyborach i ocenia skuteczność działań,
--	---	--	--	---	---

				w wyborach, – zbiera informacje (np. z internetu) dotyczące ostatnich wyborów i przeprowadza analizę ich wyników.	które może podjąć, aby zachęcić innych zarówno do głosowania, jak i kandydowania w wyborach, – zbiera informacje (np. z internetu) dotyczące ostatnich wyborów i je analizuje, formułuje opinię na temat frekwencji i uzasadnia swoje zdanie.
ROZDZIAŁ V Prawo i prawa człowieka					
Prawo i jego znaczenie	– wyjaśnia na dwóch przykładach znaczenie prawa w życiu społecznym i odnosi się do doświadczeń młodzieży dotyczących działania przepisów w praktyce, – wyjaśnia znaczenie terminu <i>prawo</i>, – wymienia dwa przykłady klasyfikacji prawa ze względu na rodzaj regulowanych spraw, – identyfikuje trzy cechy dobrego prawa i wyjaśnia w prosty	– wyjaśnia w prosty sposób znaczenie prawa w życiu społecznym i odnosi się do doświadczeń młodzieży dotyczących działania przepisów w praktyce, – wyjaśnia znaczenie terminu <i>prawo</i>, – wymienia trzy przykłady klasyfikacji prawa ze względu na rodzaj regulowanych spraw, – wymienia i w prosty sposób opisuje cztery cechy dobrego prawa,	– wyjaśnia znaczenie prawa w życiu społecznym i jego wpływ na sytuację młodzieży, – wyjaśnia termin <i>prawo</i>, – omawia trzy przykłady klasyfikacji prawa ze względu na rodzaj regulowanych spraw, – wymienia i opisuje pięć cech dobrego prawa, a także wyjaśnia, co sprawia, że system prawa jest przejrzysty dla obywateli,	– omawia znaczenie prawa w życiu społecznym i jego wpływ na sytuację młodzieży i młodych dorosłych, – omawia termin <i>prawo</i> i przedstawia cztery przykłady klasyfikacji prawa ze względu na rodzaj regulowanych spraw, – wymienia i opisuje sześć cech dobrego prawa, a także wyjaśnia, co sprawia, że system prawa jest przejrzysty dla obywateli, – na podstawie	– analizuje znaczenie prawa w życiu społecznym i ocenia jego wpływ na sytuację młodzieży i młodych dorosłych, – omawia termin <i>prawo</i> i wymienia oraz opisuje pięć przykładów klasyfikacji prawa ze względu na rodzaj regulowanych spraw, – wymienia i analizuje siedem cech dobrego prawa; wyjaśnia, co sprawia, że system prawa jest przejrzysty dla obywateli, – analizuje, jakie

sposób, co sprawia, że system prawa jest przejrzysty dla obywateli, – na podstawie materiału źródłowego z podręcznika wyjaśnia, jakie skutki wynikają z wad przyjętego prawa dla obywatela i urzędnika, – odnosząc się do przykładów z życia społecznego, wyjaśnia znaczenie pojęć (instytucji prawa): <i>osoba fizyczna, zdolność prawna, zdolność do czynności prawnych, małżeństwo, władza rodzicielska</i>, – wymienia po jednym przykładzie działań, które może i których nie może podjąć młody człowiek (osoba fizyczna) przed ukończeniem 18 roku życia, a także potrafi zastosować tę wiedzę w praktyce, – wyjaśnia, na czym	a także wyjaśnia, co sprawia, że system prawa jest przejrzysty dla obywateli, – na podstawie materiału źródłowego z podręcznika wyjaśnia, jakie skutki wynikają z wad przyjętego prawa dla obywatela i urzędnika, – wyjaśnia w prosty sposób znaczenie pojęć (instytucji prawa): <i>osoba fizyczna, osoba prawna, zdolność prawna, zdolność do czynności prawnych, sprzedaż, władza rodzicielska, małżeństwo</i>, – wymienia po dwa przykłady działań, które może i których nie może podjąć młody człowiek (osoba fizyczna) przed ukończeniem 18 roku życia, a także potrafi zastosować tę wiedzę w praktyce, – wyjaśnia, na czym polega władza	– na podstawie materiału źródłowego z podręcznika wyjaśnia, jakie skutki wynikają z wad przyjętego prawa dla obywateli, urzędnika i przedsiębiorcy, – wyjaśnia znaczenie pojęć (instytucji prawa): <i>osoba fizyczna, osoba prawna, zdolność prawna, zdolność do czynności prawnych, sprzedaż, własność, władza rodzicielska, małżeństwo</i> – i właściwie używa ich w swoich wypowiedziach, – rozróżnia rodzaje zdolności prawnej, – wymienia po dwa przykłady działań, które może i których nie może podjąć osoba fizyczna do ukończenia 13 roku życia oraz między 13 a 18 rokiem życia, a także potrafi zastosować tę wiedzę w praktyce, – wyjaśnia, na czym	materiału źródłowego z podręcznika wyjaśnia, jakie skutki wynikają z wad przyjętego prawa dla obywatela, urzędnika i przedsiębiorcy; formułuje opinię na temat tego, która z wad prawa jest najgroźniejsza, i uzasadnia swoje zdanie, – wyjaśnia znaczenie pojęć (instytucji prawa): <i>osoba fizyczna, osoba prawna, zdolność prawna, zdolność do czynności prawnych, sprzedaż, własność, władza rodzicielska, małżeństwo, alimenty</i> – i właściwie używa ich w swoich wypowiedziach, – rozróżnia rodzaje zdolności prawnej i każdy z nich omawia, – wymienia po trzy przykłady działań, które może i których nie może podjąć osoba fizyczna do ukończenia 13 roku	skutki wynikają z wad przyjętego prawa dla obywatela, urzędnika i przedsiębiorcy; formułuje opinię na temat tego, która z wad prawa jest najgroźniejsza, i uzasadnia swoje zdanie przynajmniej dwoma argumentami, – wyjaśnia znaczenie pojęć (instytucji prawa): <i>osoba fizyczna, osoba prawna, zdolność prawna, zdolność do czynności prawnych, ubezpieczenie, sprzedaż, własność, władza rodzicielska, małżeństwo, alimenty</i> – i właściwie używa ich w swoich wypowiedziach, – rozróżnia i omawia rodzaje zdolności prawnej i ubezpieczenia, – wymienia i omawia po trzy przykłady działań, które może i których nie może podjąć osoba fizyczna do ukończenia 13 roku życia i między 13 a 18
---	--	--	---	---

	polega władza rodzicielska, wymienia po dwa prawa i obowiązki, dziecka w rodzinie i potrafi zastosować swoją wiedzę w praktyce, – wymienia po dwa przykłady regulacji z zakresu prawa cywilnego i prawa rodzinnego, – przedstawia procedurę zawarcia małżeństwa w świetle polskiego prawa; wymienia warunki zawarcia małżeństwa i potrzebne do tego dokumenty, – wyszukuje informacje (np. w internecie) na temat nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w jego gminie i powiecie; w prosty sposób omawia procedurę uzyskania pomocy prawnej.	rodzicielska, wymienia po dwa prawa i obowiązki, dziecka w rodzinie i potrafi zastosować swoją wiedzę w praktyce, – przedstawia procedurę zawarcia małżeństwa w świetle polskiego prawa; wymienia warunki zawarcia małżeństwa i potrzebne do tego dokumenty, – wyszukuje informacje (np. w internecie) na temat nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w jego gminie i powiecie; w prosty sposób omawia procedurę uzyskania pomocy prawnej.	polega władza rodzicielska i komu ona przysługuje; wymienia i omawia prawa oraz obowiązki dziecka w tym zakresie; potrafi zastosować tę wiedzę w praktyce, – przedstawia procedurę zawarcia małżeństwa w świetle polskiego prawa; omawia warunki zawarcia małżeństwa i wymienia potrzebne do tego dokumenty, – wyszukuje informacje (np. w internecie) na temat nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w jego gminie i powiecie; omawia procedurę uzyskania pomocy prawnej i potrafi zastosować tę wiedzę w praktyce.	życia i między 13 a 18 rokiem życia, a także potrafi zastosować tę wiedzę w praktyce, – wyjaśnia, na czym polega władza rodzicielska i komu ona przysługuje; wymienia i omawia prawa i obowiązki dziecka w rodzinie – rozpoznaje dotyczące ich zapisy w <i>Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym</i> [k.r.o.] i potrafi zastosować tę wiedzę w praktyce, – przedstawia procedurę zawarcia małżeństwa w świetle polskiego prawa; omawia warunki zawarcia małżeństwa i wymienia potrzebne do tego dokumenty; potrafi posługiwać się odpowiednimi przepisami prawa w tym zakresie i wyszukuje informacje na ten temat we właściwych źródłach, – wyszukuje i omawia informacje (np. w internecie) na	rokiem życia; potrafi zastosować odpowiednie przepisy <i>Kodeksu cywilnego</i> podczas rozważania przykładów i stosuje swoją wiedzę z tego zakresu w praktyce, – wyjaśnia, na czym polega władza rodzicielska i komu ona przysługuje; na podstawie tekstów źródłowych z podręcznika formułuje opinię na temat odpowiedzialności rodzicielskiej, popierając swoje zdanie trafnymi argumentami i odpowiadając na kontrargumenty w dyskusji, – omawia prawa i obowiązki dziecka w rodzinie – rozpoznaje i analizuje odpowiednie przepisy w <i>Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym</i> [k.r.o.] i potrafi zastosować swoją wiedzę w praktyce, – przedstawia
--	---	--	--	---	--

				temat nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w jego gminie i powiecie; analizuje procedurę uzyskania pomocy prawnej i potrafi zastosować tę wiedzę w praktyce.	procedurę zawarcia małżeństwa w świetle polskiego prawa; odróżnia prawo państwowe od prawa kanonicznego (kościelnego); omawia warunki zawarcia małżeństwa i wymienia niezbędne do tego dokumenty; rozważając przykłady z tego zakresu, posługuje się odpowiednimi przepisami <i>Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego</i> [k.r.o.], wyszukuje informacje i analizuje kazusy; ocenia sytuację prawną osób między 16 a 18 rokiem życia w kontekście możliwości zawarcia małżeństwa cywilnego, – wyszukuje (np. w internecie) i analizuje informacje, w tym akty prawne, dotyczące nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w jego gminie, powiecie i województwie; analizuje procedurę uzyskania pomocy
--	--	--	--	---	---

					prawnej i potrafi zastosować swoją wiedzę w praktyce.
Prawa człowieka	– w prosty sposób wyjaśnia, czym są prawa człowieka i dlaczego są ważne, – identyfikuje co najmniej dwie cechy praw człowieka, – wymienia generacje praw człowieka i podaje po trzy przykłady praw należących do każdej z nich, – w tekście <i>Konstytucji RP</i> identyfikuje dwa przykłady praw i wolności człowieka oraz przyporządkowuje je do odpowiedniej generacji, – na podstawie materiału źródłowego (np. z podręcznika) formułuje opinię w kontrowersyjnej sprawie dotyczącej praw człowieka i w prosty sposób uzasadnia swoje zdanie.	– wyjaśnia, czym są prawa człowieka i dlaczego są ważne, – wymienia co najmniej trzy cechy praw człowieka, – wymienia generacje praw człowieka i podaje po cztery przykłady praw należących do każdej z nich, – w tekście <i>Konstytucji RP</i> identyfikuje trzy przykłady praw i wolności człowieka, po czym przyporządkowuje je do odpowiedniej generacji, – na podstawie materiału źródłowego (z podręcznika) wyjaśnia, w jaki sposób prawa człowieka wpływają na relacje obywatel–państwo; w uzasadnieniu podaje co najmniej jeden przykład znany	– wyjaśnia, czym są prawa człowieka i dlaczego są ważne, – wymienia cztery cechy praw człowieka i szczegółowo omawia przynajmniej dwie z nich, – wymienia generacje praw człowieka, w tym dzieli prawa pierwszej generacji na osobiste i polityczne oraz prawa drugiej generacji na ekonomiczne, socjalne i kulturalne; podaje przykłady praw z każdej wymienionej kategorii i generacji, – w tekście <i>Konstytucji RP</i> identyfikuje cztery przykłady praw i wolności człowieka, a także przyporządkowuje je do odpowiedniej generacji, – na podstawie	– wyjaśnia, czym są prawa człowieka i dlaczego są ważne; uzasadnia swoją opinię za pomocą przynajmniej jednego argumentu, – wymienia cztery cechy praw człowieka, w tym szczegółowo omawia przynajmniej trzy z nich, – wymienia i analizuje generacje praw człowieka, w tym dzieli prawa pierwszej generacji na osobiste i polityczne oraz prawa drugiej generacji na ekonomiczne, socjalne i kulturalne; podaje przykłady praw z każdej wymienionej kategorii i generacji, – w tekście <i>Konstytucji RP</i> identyfikuje sześć przykładów praw i wolności człowieka,	– analizuje, czym są prawa człowieka i dlaczego są ważne; uzasadnia swoją opinię za pomocą przynajmniej dwóch argumentów, – wymienia i szczegółowo omawia cztery cechy praw człowieka, – wymienia i analizuje generacje praw człowieka, w tym dzieli prawa pierwszej generacji na osobiste i polityczne oraz prawa drugiej generacji na ekonomiczne, socjalne i kulturalne; podaje przykłady praw z każdej wymienionej kategorii i generacji, – w tekście <i>Konstytucji RP</i> identyfikuje osiem przykładów praw i wolności człowieka, po czym przyporządkowuje je do odpowiedniej generacji; – odróżnia prawa

		z mediów lub z własnego otoczenia społecznego, – na podstawie materiału źródłowego (np. z podręcznika) formułuje opinię w kontrowersyjnej sprawie dotyczącej praw człowieka i uzasadnia swoje zdanie.	materiału źródłowego (z podręcznika) wyjaśnia, w jaki sposób prawa człowieka wpływają na relacje obywatel–państwo; w uzasadnieniu podaje co najmniej jeden przykład znany z mediów lub z własnego otoczenia społecznego, – na podstawie materiału źródłowego (np. z podręcznika) analizuje kontrowersyjną sprawę dotyczącą praw człowieka, po czym formułuje na jej temat opinię i uzasadnia swoje zdanie za pomocą przynajmniej jednego argumentu.	po czym przyporządkowuje je do odpowiedniej generacji, – na podstawie materiału źródłowego (z podręcznika) ocenia, w jaki sposób prawa człowieka wpływają na relacje obywatel–państwo, i uzasadnia swoje zdanie za pomocą co najmniej dwóch argumentów, – na podstawie materiału źródłowego (np. z podręcznika) analizuje kontrowersyjną sprawę dotyczącą praw człowieka, po czym formułuje na jej temat opinię i uzasadnia swoje zdanie za pomocą przynajmniej dwóch argumentów.	człowieka od wolności, – na podstawie materiału źródłowego (z podręcznika) ocenia, w jaki sposób prawa człowieka wpływają na relacje obywatel–państwo i uzasadnia swoje zdanie za pomocą co najmniej trzech argumentów, – na podstawie materiału źródłowego (np. z podręcznika) analizuje kontrowersyjną sprawę dotyczącą praw człowieka, po czym formułuje na jej temat opinię i uzasadnia swoje zdanie za pomocą przynajmniej trzech argumentów.
Ochrona praw człowieka	– wymienia trzy przyczyny łamania praw i wolności człowieka oraz omawia jedną z nich, – rozpoznaje przypadki łamania	– wymienia cztery przyczyny łamania praw i wolności człowieka oraz omawia dwie z nich, – rozpoznaje przypadki łamania	– wymienia cztery przyczyny łamania praw i wolności człowieka oraz dzieli je na kategorie (polityczne, prawne, kulturowe, ekonomiczne),	– wymienia sześć przyczyn łamania praw i wolności człowieka oraz dzieli je na kategorie (polityczne, prawne, kulturowe, ekonomiczne),	– formułuje opinie na temat przyczyn konkretnych przypadków łamania praw i wolności człowieka oraz uzasadnia swoje zdanie,

	praw człowieka i obywatela, w tym przy każdym z nich wskazuje formę naruszenia, – wymienia trzy środki ochrony praw i wolności człowieka oraz dzieli je na środki krajowe i międzynarodowe, – wyszukuje bieżące informacje (np. w internecie) na temat działalności Rzecznika Praw Obywatelskich i wymienia przynajmniej jedną sprawę, którą RPO się zajmuje/zajmował, – na podstawie materiału źródłowego wskazuje konieczne elementy wniosku do Rzecznika Praw Obywatelskich i wie, jak może złożyć taki wniosek, – wyjaśnia w prosty sposób, na czym polega prawo do zaskarżenia, i wie, jak może złożyć odwołanie,	praw człowieka i obywatela, w tym przy każdym z nich wskazuje formę naruszenia i wyjaśnia, dlaczego do niego doszło, – wymienia cztery środki ochrony praw i wolności człowieka oraz dzieli je na środki krajowe i międzynarodowe, – wyszukuje informacje (np. w internecie) na temat działalności Rzecznika Praw Obywatelskich i wymienia przynajmniej dwie sprawy, którymi RPO się zajmuje/zajmował, – na podstawie materiału źródłowego, z pomocą nauczyciela, sporządza wniosek do Rzecznika Praw Obywatelskich w wybranej sprawie i wie, jak może złożyć gotowe pismo,	– omawia co najmniej trzy przypadki łamania praw człowieka i obywatela, w tym każdorazowo wskazuje formę i przyczyny naruszenia oraz ocenia, dlaczego do niego doszło, – wymienia i omawia cztery środki ochrony praw i wolności człowieka oraz dzieli je na środki krajowe i międzynarodowe, – wyszukuje informacje (np. w internecie) na temat działalności Rzecznika Praw Obywatelskich oraz wymienia co najmniej trzy sprawy, którymi RPO się zajmuje/zajmował, – na podstawie materiału źródłowego wybranej sprawy sporządza poprawnie wniosek do Rzecznika Praw Obywatelskich i wie,	– analizuje co najmniej cztery przypadki łamania praw człowieka i obywatela; w tym każdorazowo wskazuje formę i przyczyny naruszenia oraz ocenia, dlaczego do niego doszło, – wymienia i omawia pięć środków ochrony praw i wolności człowieka oraz dzieli je na środki krajowe i międzynarodowe, – wyszukuje bieżące informacje (np. w internecie) na temat działalności Rzecznika Praw Obywatelskich oraz wymienia i omawia co najmniej trzy sprawy, którymi RPO się zajmuje/zajmował, – na podstawie materiału źródłowego wybranej sprawy sporządza poprawnie (pod względem formalnym	– wymienia i analizuje osiem przyczyn łamania praw i wolności człowieka oraz dzieli je na kategorie (polityczne, prawne, kulturowe, ekonomiczne), – analizuje co najmniej cztery współczesne przypadki łamania praw człowieka i obywatela w państwach niedemokratycznych i demokratycznych, w tym przedstawia przyczyny i formy tych naruszeń, – wymienia i omawia sześć środków ochrony praw i wolności człowieka oraz dzieli je na środki krajowe i międzynarodowe, – wyszukuje bieżące informacje (np. w internecie) na temat działalności Rzecznika Praw Obywatelskich, a także omawia co najmniej cztery sprawy, którymi RPO się zajmuje/zajmował,
--	---	---	--	--	---

	– wskazuje funkcje Rzecznika Praw Dziecka i wie, w jaki sposób można się do niego zwrócić z wnioskiem o interwencję, – wymienia okoliczności, w jakich obywatel polski może złożyć skargę do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, i wyszukuje w internecie informacje na ten temat.	– wyjaśnia, na czym polega prawo do zaskarżenia, i wie, jak może złożyć odwołanie, – wymienia funkcje Rzecznika Praw Dziecka i wie, w jaki sposób można się do niego zwrócić z wnioskiem o interwencję, a także wyszukuje dwa przykłady działań podejmowanych przez RPD; – wymienia okoliczności, w jakich obywatel polski może złożyć skargę do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i wyszukuje w internecie informacje na ten temat.	jak może złożyć gotowe pismo, – wyjaśnia, na czym polega prawo do zaskarżenia, i wie, jak może złożyć odwołanie, a także określa specyfikę wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy, – wymienia funkcje Rzecznika Praw Dziecka; wie, w jaki sposób można się do niego zwrócić z wnioskiem o interwencję; omawia dwa przykłady problemów, którymi zajmuje się RPD, – przedstawia instrument ochrony wolności i praw, jakim jest skarga do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, i wyjaśnia, kiedy i jak obywatel polski może złożyć taką skargę, – wyszukuje w internecie informacje na temat skargi do	i merytorycznym) wniosek do Rzecznika Praw Obywatelskich i wie, jak może złożyć gotowe pismo, – wyjaśnia, na czym polega prawo do zaskarżenia, i omawia procedurę złożenia odwołania, a także porównuje odwołanie i wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy, – wymienia funkcje Rzecznika Praw Dziecka i wie, w jaki sposób można się do niego zwrócić z wnioskiem o interwencję oraz jakie działania może on podjąć; omawia dwa przykłady problemów, którymi zajmuje się RPD, – przedstawia instrument ochrony wolności i praw, jakim jest skarga do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, wyjaśnia, kiedy i jak obywatel polski może złożyć taką skargę,	– na podstawie materiału źródłowego dotyczącego wybranej sprawy sporządza poprawnie (pod względem formalnym i merytorycznym) wniosek do Rzecznika Praw Obywatelskich, a także zna procedurę złożenia wniosku i ocenia skuteczność tego instrumentu ochrony praw jednostki, – wyjaśnia, na czym polega prawo do zaskarżenia, i omawia procedurę złożenia odwołania, a także porównuje odwołanie i wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy; na podstawie materiału źródłowego (wzoru pisma) wskazuje niezbędne elementy odwołania, – analizuje funkcje i możliwości działania Rzecznika Praw Dziecka, w tym jego uprawnienia oraz przykłady problemów rozwiązywanych przez RPD,
--	--	--	--	--	--

			Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, która została uznana za zasadną, i przygotowuje krótką informację na jej temat.	– wyszukuje w internecie informacje na temat wybranej skargi do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, która została uznana za zasadną, i dokonuje analizy tej sprawy.	– analizuje instrument ochrony praw i wolności, jakim jest skarga do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, w tym ocenia skuteczność tego środka; wymienia oraz omawia okoliczności, w których obywatel Polski może złożyć tego typu skargę, – wyszukuje w internecie informacje na temat co najmniej dwóch skarg do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, które zostały uznane za zasadne, i przygotowuje analizę wybranych spraw, – na podstawie materiału źródłowego (wzór pisma) sporządza skargę do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w wybranej sprawie i ocenia skuteczność tego środka ochrony praw i wolności.
--	--	--	---	---	--

Ochrona danych osobowych i dóbr osobistych	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>dane osobowe</i> i <i>dane wrażliwe</i>, a także wymienia po dwa przykłady danych każdego rodzaju, – wskazuje informacje, na podstawie których można kogoś zidentyfikować, np. w internecie, i rozpoznaje, przypadki, w których podał dane wrażliwe na stronie internetowej lub w aplikacji – rozważa zagrożenia z tym związane, – wie, co to jest RODO, i wymienia po dwie zasady bezpieczeństwa przechowywania danych i udostępniania danych (np. w internecie) – wskazuje reguły stosuje w praktyce, – wymienia dwa najczęstsze oszustwa internetowe związane z ochroną danych	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>dane osobowe</i> i <i>dane wrażliwe</i>, a także wymienia po trzy przykłady danych każdego rodzaju, – wskazuje informacje, na podstawie których można kogoś zidentyfikować, np. w internecie, i rozpoznaje, przypadki, w których podał dane wrażliwe na stronie internetowej lub w aplikacji – rozważa zagrożenia z tym związane i wymienia sposoby zminimalizowania tych zagrożeń, – wie, co to jest RODO, i wymienia po trzy zasady bezpieczeństwa przechowywania danych i udostępniania danych (np. w internecie) – wskazuje reguły stosuje w praktyce, – wymienia trzy	– wyjaśnia znaczenie terminów: <i>dane osobowe</i> i <i>dane wrażliwe</i>, a także wymienia po cztery przykłady danych każdego rodzaju, – wyjaśnia, jakie informacje pozwoliłyby go zidentyfikować, – wskazuje informacje, na podstawie których można kogoś zidentyfikować, np. w internecie, i rozpoznaje, przypadki, w których podał dane wrażliwe na stronie internetowej lub w aplikacji – rozważa zagrożenia z tym związane oraz wymienia sposoby zminimalizowania tych zagrożeń, – wie, co to jest RODO, i wymienia po cztery zasady bezpieczeństwa przechowywania danych	– definiuje terminy: <i>dane osobowe</i> i <i>dane wrażliwe</i>, a także wymienia po pięć przykładów danych każdego rodzaju, – wyjaśnia, jakie informacje pozwoliłyby go zidentyfikować, – wymienia informacje, na podstawie których można kogoś zidentyfikować, np. w internecie, i analizuje, przypadki, w których podał dane wrażliwe na stronie internetowej lub w aplikacji – rozważa zagrożenia z tym związane oraz wymienia sposoby minimalizowania tych zagrożeń, – wie, co to jest RODO, i wymienia po pięć zasad bezpieczeństwa przechowywania danych i udostępniania danych (np.	– wyjaśnia, czym są dane osobowe i dane wrażliwe i jakie mają znaczenie dla jednostki, oraz podaje po sześć przykładów danych każdego rodzaju, – wyjaśnia, jakie informacje pozwoliłyby go zidentyfikować, – wymienia informacje, na podstawie których można kogoś zidentyfikować, np. w internecie, i analizuje, przypadki, w których podał dane wrażliwe na stronie internetowej lub w aplikacji – rozważa zagrożenia z tym związane oraz wymienia sposoby minimalizowania tych zagrożeń, – wie, co to jest RODO, a także przedstawia i omawia po pięć zasad bezpieczeństwa przechowywania danych i udostępniania danych
--	---	--	---	---	--

	osobowych i wyjaśnia, jak się przed nimi bronić, – wymienia trzy przykłady dóbr osobistych i identyfikuje przypadki ich naruszenia, – wymienia dwa sposoby postępowania w sytuacjach, w których dochodzi do naruszenia dóbr osobistych, – z pomocą nauczyciela przygotowuje zgłoszenie dotyczące naruszenia dóbr osobistych w wybranym przypadku.	najczęstsze oszustwa internetowe związane z ochroną danych osobowych i wyjaśnia, jak się przed nimi bronić, – definiuje termin <i>dobra osobiste</i>, wymienia cztery przykłady takich dóbr oraz identyfikuje przypadki ich naruszenia, – wymienia trzy sposoby postępowania w sytuacjach, w których dochodzi do naruszenia dóbr osobistych, – przygotowuje zgłoszenie dotyczące naruszenia dóbr osobistych w wybranym przypadku i wie, co zrobić z przygotowanym pismem.	i udostępniania danych (np. w internecie) – wskazane reguły stosuje w praktyce, – omawia trzy najczęstsze oszustwa internetowe związane z ochroną danych osobowych i wyjaśnia, jak się przed nimi bronić, – definiuje termin <i>dobra osobiste</i>, wymienia pięć przykładów takich dóbr i wyjaśnia, na czym polegają przypadki ich naruszeń, – omawia trzy sposoby postępowania w sytuacjach, w których dochodzi do naruszenia dóbr osobistych, – przygotowuje zgłoszenie dotyczące naruszenia dóbr osobistych w wybranym przypadku i wie, co zrobić z przygotowanym	w internecie) – wskazane reguły stosuje w praktyce, – omawia cztery najczęstsze oszustwa internetowe związane z ochroną danych osobowych i wyjaśnia, jak się przed nimi bronić, – wyjaśnia, czym są dobra osobiste, wymienia sześć przykładów takich dóbr i wyjaśnia, na czym polegają przypadki ich naruszeń, – przedstawia cztery sposoby postępowania w sytuacjach, w których dochodzi do naruszenia dóbr osobistych, i ocenia skuteczność każdego z nich, – przygotowuje zgłoszenie dotyczące naruszenia dóbr osobistych w wybranym przypadku i wie, co zrobić z przygotowanym	(np. w internecie) – wskazane reguły stosuje w praktyce, – analizuje mechanizm czterech najczęstszych oszustw internetowych związanych z ochroną danych osobowych i wyjaśnia, jak się przed nimi bronić przed tymi zagrożeniami – dzieli się wiedzą na ten temat z innymi uczniami, np. na forum klasy, – wyjaśnia, czym są dobra osobiste, podaje osiem przykładów takich dóbr i wyjaśnia, na czym polegają przypadki ich naruszeń, – przedstawia cztery sposoby postępowania w sytuacjach, w których dochodzi do naruszenia dóbr osobistych, i ocenia skuteczność każdego z nich, – przygotowuje zgłoszenie dotyczące naruszenia dóbr osobistych w wybranym
--	---	---	--	---	--

			pismem.	pismem.	przypadku i wie, co zrobić z przygotowanym pismem.
Formy zatrudnienia	– identyfikuje różne formy zatrudnienia i odróżnia zatrudnienie na umowę o pracę od innych form, – wymienia cele i po dwie cechy charakterystyczne umowy zlecenia i umowy o dzieło, – na podstawie materiałów źródłowych (np. z podręcznika) wymienia rodzaje umów o pracę i co najmniej cztery ich najważniejsze elementy, – na podstawie materiałów źródłowych (np. z podręcznika lub <i>Kodeksu pracy</i>) odróżnia prawa od obowiązków pracownika oraz identyfikuje po dwa przykłady tych praw i obowiązków,	– wymienia różne formy zatrudnienia i odróżnia zatrudnienie na umowę o pracę od innych form, – wymienia cele i po trzy cechy charakterystyczne umowy zlecenia i umowy o dzieło, – na podstawie materiałów źródłowych (np. z podręcznika) wymienia rodzaje umów o pracę i co najmniej pięć ich najważniejszych elementów, – na podstawie materiałów źródłowych (np. z podręcznika lub <i>Kodeksu pracy</i>) odróżnia prawa od obowiązków pracownika oraz przykłady tych praw i obowiązków,	– wymienia różne formy zatrudnienia i porównuje umowę o pracę z umową o dzieło i umową zlecenia, – wymienia cele i omawia po trzy cechy charakterystyczne umowy zlecenia i umowy o dzieło, a także podaje przykłady umów każdego rodzaju, – na podstawie materiałów źródłowych (np. z podręcznika) wymienia rodzaje umów o pracę i omawia sześć ich najważniejszych elementów, – na podstawie materiałów źródłowych (np. z podręcznika lub <i>Kodeksu pracy</i>) odróżnia prawa od obowiązków pracownika oraz	– wyjaśnia, po co nam praca, i omawia różne formy zatrudnienia, w tym porównuje umowę o pracę z umową o dzieło, umową zlecenia i umową dotyczącą wolontariatu, – omawia cele i wskazuje po trzy cechy charakterystyczne umowy zlecenia i umowy o dzieło, a także podaje przykłady umów każdego rodzaju, – omawia rodzaje umów o pracę i analizuje sześć ich najważniejszych elementów, – odnosząc się do opisu przypadku, wypełnia poprawnie formularz jednej z omawianych na zajęciach umów, np. umowy o pracę, umowy zlecenia lub	– wyjaśnia, po co nam praca, i omawia różne formy zatrudnienia, w tym porównuje umowę o pracę z umową o dzieło, umową zlecenia i umową dotyczącą wolontariatu, stażu lub praktyki, – analizuje cele i wskazuje po trzy cechy charakterystyczne umowy zlecenia i umowy o dzieło, a także podaje przykłady umów każdego rodzaju, – porównuje rodzaje umów o pracę i analizuje sześć ich najważniejszych elementów, – odnosząc się do opisu przypadku, wypełnia poprawnie formularz dwóch z omawianych na zajęciach umów, np. umowy o pracę, umowy zlecenia lub

	– na podstawie materiałów źródłowych (np. z podręcznika; aktów prawnych; przykładowych umów) identyfikuje po jednym przykładzie praw i obowiązków osób związanych umową zlecenia, umową o dzieło (umowami cywilnoprawnymi) oraz umowami dotyczącymi wolontariatu, stażu i praktyki, – rozumie termin <i>mobbing</i> i na podstawie <i>Kodeksu pracy</i> podaje uprawnienia, jakie przysługują pracownikowi, który doświadczył mobbingu w miejscu pracy ®, – na podstawie materiałów źródłowych (np. z podręcznika lub <i>Kodeksu pracy</i>) wskazuje po trzy przykłady praw i obowiązków pracodawcy,	– wymienia swoje prawa dotyczące rozwiązania umowy o pracę, – na podstawie materiałów źródłowych (np. tekstów z podręcznika, aktów prawnych czy przykładowych umów) identyfikuje po dwa przykłady praw i obowiązków osób związanych umową zlecenia, umową o dzieło (umowami cywilnoprawnymi) oraz umowami dotyczącymi wolontariatu, stażu i praktyki, – wyjaśnia znaczenie terminu <i>mobbing</i> i na podstawie <i>Kodeksu pracy</i> podaje uprawnienia, jakie przysługują pracownikowi, który doświadczył mobbingu w miejscu pracy, – na podstawie materiałów źródłowych	omawia po cztery przykłady tych praw i obowiązków, – na podstawie materiałów źródłowych (np. tekstów z podręcznika, aktów prawnych, przykładowych umów) wymienia po trzy przykłady praw i obowiązków osób związanych umową zlecenia, umową o dzieło (umowami cywilnoprawnymi) oraz umowami dotyczącymi wolontariatu, stażu i praktyki, – wyjaśnia znaczenie terminu <i>mobbing</i> i na podstawie <i>Kodeksu pracy</i> podaje uprawnienia, jakie przysługują pracownikowi, który doświadczył mobbingu w miejscu pracy, oraz obowiązki pracodawcy w tym zakresie, – na podstawie materiałów źródłowych	umowy o dzieło, – na podstawie materiałów źródłowych (np. tekstów z podręcznika lub <i>Kodeksu pracy</i>) odróżnia prawa od obowiązków pracownika oraz omawia po pięć przykładów tych praw i obowiązków, – na podstawie materiałów źródłowych (np. tekstów z podręcznika, aktów prawnych, przykładowych umów) omawia po trzy przykłady praw i obowiązków osób związanych umową zlecenia, umową o dzieło (umowami cywilnoprawnymi) oraz umowami dotyczącymi wolontariatu, stażu i praktyki, – wyjaśnia znaczenie terminu <i>mobbing</i> i na podstawie <i>Kodeksu pracy</i> omawia uprawnienia,	umowy o dzieło, – na podstawie materiałów źródłowych (np. tekstów z podręcznika lub <i>Kodeksu pracy</i>) odróżnia prawa od obowiązków pracownika oraz omawia po sześć przykładów tych praw i obowiązków, – na podstawie materiałów źródłowych (np. tekstów z podręcznika, aktów prawnych, przykładowych umów) analizuje po trzy przykłady praw i obowiązków osób związanych umową zlecenia, umową o dzieło (umowami cywilnoprawnymi) oraz umowami dotyczącymi wolontariatu, stażu i praktyki, – wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>mobbing</i> i na podstawie <i>Kodeksu pracy</i> analizuje uprawnienia,
--	---	--	---	--	---

	– wyszukuje informacje (np. w podręczniku lub internecie) dotyczące co najmniej dwóch sposobów rozwiązania umowy o pracę, a także wskazuje prawa pracownika dotyczące okresów wypowiedzenia, – wymienia co najmniej dwa sposoby obrony praw pracowniczych oraz identyfikuje rolę związków zawodowych w tym zakresie, – wyjaśnia, czym są staż i praktyka i jaka jest ich rola w procesie nabywania umiejętności zawodowych.	(np. z podręcznika lub <i>Kodeksu pracy</i>) wskazuje po cztery przykłady praw i obowiązków pracodawcy, – wymienia co najmniej trzy sposoby rozwiązania umowy o pracę i wyszukuje informacje (np. w podręczniku lub internecie) dotyczące praw pracownika w zakresie wypowiedzenia, – wymienia co najmniej trzy sposoby obrony praw pracowniczych oraz omawia rolę związków zawodowych w tym zakresie, – wyjaśnia, czym są staż i praktyka i jaka jest ich rola w procesie nabywania umiejętności zawodowych, oraz wymienia po jednej korzyści wynikającej z tych form.	(np. tekstów z podręcznika lub <i>Kodeksu pracy</i>) krótko omawia po pięć przykładów praw i obowiązków pracodawcy, – wymienia co najmniej cztery sposoby rozwiązania umowy o pracę i wyszukuje informacje (np. w podręczniku lub internecie) dotyczące praw pracownika w zakresie wypowiedzenia, – omawia co najmniej trzy sposoby obrony praw pracowniczych, w tym rolę związków zawodowych w tym zakresie, – odróżnia staż od praktyki i przedstawia ich rolę w procesie nabywania umiejętności zawodowych oraz wymienia po trzy warunki odbywania stażu i praktyki oraz po dwie korzyści wynikające z tych	jakie przysługują pracownikowi, który doświadczył mobbingu w miejscu pracy, oraz obowiązki pracodawcy w tym zakresie, – na podstawie materiałów źródłowych (np. tekstów z podręcznika lub <i>Kodeksu pracy</i>) omawia po sześć przykładów ® praw i obowiązków pracodawcy, – wymienia pięć sposobów rozwiązania umowy o pracę i na podstawie materiałów źródłowych (np. w podręczniku lub internecie) analizuje informacje dotyczące praw pracownika w zakresie wypowiedzenia, – omawia co najmniej trzy sposoby obrony praw pracowniczych, w tym rolę związków zawodowych w tym zakresie,	jakie przysługują pracownikowi, który doświadczył mobbingu w miejscu pracy, oraz obowiązki pracodawcy w tym zakresie, – na podstawie materiałów źródłowych (np. tekstów z podręcznika lub <i>Kodeksu pracy</i>) analizuje po sześć przykładów ® praw i obowiązków i praw pracodawcy, – omawia pięć sposobów rozwiązania umowy o pracę i na podstawie materiałów źródłowych (np. w podręczniku lub internecie) analizuje informacje dotyczące praw pracownika w zakresie wypowiedzenia, – analizuje co najmniej cztery sposoby obrony przed łamaniem praw pracowniczych, w tym rolę i zadania związków zawodowych w tym zakresie,
--	--	---	--	--	--

			form.	– odróżnia staż od praktyki i przedstawia ich rolę w procesie nabywania umiejętności zawodowych oraz wymienia po cztery warunki odbywania stażu i praktyki oraz po trzy korzyści wynikające z tych form.	– porównuje staż i praktyki, w tym ich znaczenie w procesie nabywania umiejętności zawodowych, oraz wymienia po pięć warunków odbywania stażu i praktyki oraz po trzy korzyści wynikające z tych form.
ROZDZIAŁ VI Organy władzy w RP					
Sejm i senat	– rozumie strukturę władzy ustawodawczej w Polsce i wyjaśnia, na czym polega dwuizbowość, – w <i>Konstytucji RP</i> wyszukuje po trzy przykłady kompetencji Sejmu i Senatu oraz określa, jakie funkcje pozwalają one realizować (ustawodawczą, kontrolną czy kreacyjną), – rozumie, na czym polega prawo obywateli do informacji publicznej, oraz wymienia jeden	– wymienia organy, które tworzą w Polsce władzę ustawodawczą, i wyjaśnia, na czym polega dwuizbowość, – w <i>Konstytucji RP</i> wyszukuje po cztery przykłady kompetencji Sejmu i Senatu oraz określa, jakie funkcje pozwalają one realizować (ustawodawczą, kontrolną czy kreacyjną), – rozumie, na czym polega prawo obywateli do informacji publicznej, oraz wymienia dwa	– wyjaśnia, na czym polega dwuizbowość, i opisuje strukturę władzy ustawodawczej w Polsce, – w <i>Konstytucji RP</i> wyszukuje po cztery przykłady kompetencji Sejmu i Senatu oraz określa, jakie funkcje pozwalają one realizować (ustawodawczą, kontrolną czy kreacyjną), a także omawia po dwa wybrane uprawnienia, – na dwóch przykładach analizuje organizację pracy	– wyjaśnia, na czym polega dwuizbowość, i analizuje strukturę władzy ustawodawczej w Polsce, a także wskazuje argumenty za funkcjonowaniem wyższej izby parlamentu, – w <i>Konstytucji RP</i> wyszukuje po pięć przykładów kompetencji Sejmu i Senatu oraz określa, jakie funkcje pozwalają one realizować (ustawodawczą, kontrolną czy kreacyjną), a także omawia po trzy wybrane uprawnienia,	– wyjaśnia, na czym polega dwuizbowość, i analizuje strukturę władzy ustawodawczej w Polsce, a także wskazuje argumenty za funkcjonowaniem wyższej izby parlamentu i przeciwnemu, – w <i>Konstytucji RP</i> wyszukuje po sześć przykładów kompetencji Sejmu i Senatu oraz określa, jakie funkcje pozwalają one realizować (ustawodawczą, kontrolną czy kreacyjną), a także omawia po cztery wybrane uprawnienia,

	przykład wykorzystania tego prawa w odniesieniu do władzy ustawodawczej, – wykorzystując źródła internetowe (strony Sejmu), wyszukuje informacje na temat bieżącej działalności Sejmu i aktywności politycznej wybranego posła – podaje po jednym przykładzie działalności sejmowej i aktywności poselskiej.	przykłady wykorzystania tego prawa w odniesieniu do władzy ustawodawczej – potrafi zastosować tę wiedzę w praktyce, – wykorzystując źródła internetowe (strony Sejmu), wyszukuje informacje na temat bieżącej działalności Sejmu i aktywności politycznej (pracy) wybranego posła – podaje po dwa przykłady działalności sejmowej i aktywności poselskiej.	Sejmu i Senatu [®], – wyjaśnia, na czym polega prawo obywateli do informacji publicznej, oraz wymienia trzy przykłady wykorzystania tego prawa w odniesieniu do władzy ustawodawczej – potrafi zastosować tę wiedzę w praktyce, – wykorzystując źródła internetowe (strony Sejmu), wyszukuje informacje na temat porządku dziennego posiedzenia Sejmu i wskazuje przykłady omawianych spraw i przeprowadzonych głosowań (w tym przedstawia ich wyniki), – wykorzystując źródła internetowe (strony Sejmu i Senatu), wyszukuje i analizuje informacje na temat aktywności politycznej wybranego posła – podaje po trzy przykłady	– na dwóch przykładach analizuje organizację pracy Sejmu i Senatu oraz posłów i senatorów, wykorzystując materiały internetowe, – odróżnia Sejm i Senat od Zgromadzenia Narodowego, podaje różnice między tymi organami, – wyjaśnia, na czym polega prawo obywateli do informacji publicznej, oraz wymienia cztery przykłady wykorzystania tego prawa w odniesieniu do władzy ustawodawczej – potrafi zastosować tę wiedzę w praktyce, – wykorzystując źródła internetowe (strony Sejmu), wyszukuje informacje na temat porządku dziennego posiedzenia Sejmu i omawia poruszone w jego trakcie sprawy	– odróżnia Sejm i Senat od Zgromadzenia Narodowego; analizuje dwie kompetencje Zgromadzenia Narodowego, – na przykładach porównuje strukturę, organizację pracy Sejmu i Senatu oraz analizuje organizację pracy posłów i posłanek; wykorzystuje materiały internetowe, – wyjaśnia, na czym polega prawo obywateli do informacji publicznej, oraz wymienia pięć przykładów wykorzystania tego prawa w odniesieniu do władzy ustawodawczej – potrafi zastosować tę wiedzę w praktyce, – wykorzystując źródła internetowe (strony Sejmu), wyszukuje informacje na temat porządku dziennego posiedzenia Sejmu i analizuje poruszone
--	--	--	--	---	---

			działalności sejmowej i aktywności poselskiej.	oraz przeprowadzone głosowania i ich wyniki, – wykorzystując źródła internetowe (strony Sejmu i Senatu), wyszukuje i analizuje informacje na temat aktywności politycznej wybranego posła; podaje cztery przykłady działalności sejmowej i aktywności poselskiej.	w jego trakcie sprawy oraz przeprowadzone głosowania i ich wyniki, – wykorzystując źródła internetowe (strony Sejmu i Senatu), wyszukuje i porównuje informacje na temat aktywności politycznej grupy posłów ze swojego okręgu wyborczego; ocenia, czy ich praca jest zgodna z oczekiwaniami wyborców (ucznia), – wykorzystując stronę internetową Sejmu, analizuje prace wybranej komisji bieżącej kadencji – uwzględnia skład osobowy komisji, omawiane przez nią sprawy i ich znaczenie w kontekście sytuacji uczniów jako obywateli .
Proces legislacyjny	– korzystając z oficjalnej strony internetowej Sejmu, na przykładzie prac nad uchwaloną ustawą śledzi przebieg procesu ustawodawczego	– korzystając z oficjalnej strony internetowej Sejmu, na przykładzie prac nad uchwaloną ustawą śledzi przebieg procesu ustawodawczego	– korzystając z oficjalnej strony internetowej Sejmu, na przykładzie prac nad uchwaloną ustawą śledzi przebieg procesu ustawodawczego	– korzystając z oficjalnej strony internetowej Sejmu, na przykładzie prac nad uchwaloną ustawą śledzi przebieg procesu ustawodawczego	– korzystając z oficjalnej strony internetowej Sejmu, na przykładzie prac nad uchwaloną ustawą analizuje przebieg procesu ustawodawczego

	i wymienia cztery jego elementy/etapy, – korzystając z oficjalnej strony internetowej Sejmu, wyszukuje informacje na temat ustawy uchwalonej w obecnej kadencji Sejmu lub w kadencji poprzedniej – wskazuje, kto był jej pomysłodawcą, – wyszukuje przykład „projektu obywatelskiego” ustawy i wymienia inną formę zaangażowania obywatela w proces stanowienia prawa.	i wymienia pięć jego elementów/etapów, – korzystając z oficjalnej strony internetowej Sejmu, wyszukuje informacje na temat ustawy uchwalonej w obecnej kadencji Sejmu lub w kadencji poprzedniej – wskazuje, kto był jej pomysłodawcą, jak długo trwał proces legislacyjny od wpłynięcia projektu do ogłoszenia ustawy w <i>Dzienniku Ustaw RP</i>, – wyszukuje dwa przykłady projektów ustaw, które są „projektami obywatelskimi”, i wymienia dwie inne formy zaangażowania obywatela w proces stanowienia prawa, – identyfikuje terminy: <i>konsultacje projektów ustaw</i> oraz <i>referendum</i>; wskazuje ich wady i zalety (po jednej).	i wymienia wszystkie jego elementy/etapy, – korzystając z oficjalnej strony internetowej Sejmu, wyszukuje informacje na temat ustawy uchwalonej w obecnej kadencji Sejmu lub w kadencji poprzedniej – wskazuje, kto był jej pomysłodawcą, jak długo trwał proces legislacyjny od wpłynięcia projektu do ogłoszenia ustawy w <i>Dzienniku Ustaw RP</i>, kto i kiedy zgłosił poprawki i czy zostały one przyjęte, – na podstawie materiałów źródłowych (np. z podręcznika) wskazuje, w jaki sposób obywatele mogą złożyć projekt ustawy, oraz wyszukuje dwa przykłady „obywatelskich projektów” ustaw, – wyjaśnia, na czym polegają: konsultacje projektów ustaw,	i omawia wszystkie jego elementy/etapy, – korzystając z oficjalnej strony internetowej Sejmu, wyszukuje informacje na temat ustawy uchwalonej w obecnej kadencji Sejmu lub w kadencji poprzedniej – wskazuje, kto był jej pomysłodawcą, jak długo trwał proces legislacyjny od wpłynięcia projektu do ogłoszenia ustawy w <i>Dzienniku Ustaw RP</i>, kto i kiedy zgłosił poprawki i czy zostały one przyjęte; ponadto ocenia przebieg procesu legislacyjnego w tym konkretnym przypadku, – na podstawie materiałów źródłowych (np. z podręcznika) omawia, w jaki sposób obywatele mogą złożyć projekt ustawy, i wskazuje, które elementy procedury obywatelskiej	i tworzy schemat przedstawiający ścieżkę legislacyjną, uwzględniając wszystkie jej elementy/etapy, – korzystając z oficjalnej strony internetowej Sejmu, wyszukuje informacje na temat ustawy uchwalonej w obecnej kadencji Sejmu lub w kadencji poprzedniej – wskazuje, kto był jej pomysłodawcą, jak długo trwał proces legislacyjny od wpłynięcia projektu do ogłoszenia ustawy w <i>Dzienniku Ustaw RP</i>, kto i kiedy zgłosił poprawki i czy zostały one przyjęte, jakie było stanowisko Rady Ministrów wobec ustawy, a jakie – stanowisko Prezydenta RP; ponadto ocenia przebieg procesu legislacyjnego w tym konkretnym przypadku, – przedstawia, w jaki sposób obywatele mogą złożyć projekt
--	---	---	---	---	--

			referendum, obywatelska presja; wskazuje ich wady i zalety (po jednej).	inicjatywy ustawodawczej sprawiają, że jest ona trudna do realizacji, – wyszukuje dwa przykłady „obywatelskich projektów” ustaw, – wyjaśnia, na czym polegają: konsultacje projektów ustaw, referendum, presja obywatelska na ustawodawcę, protesty i demonstracje – wskazuje po jednej wadzie i zalecie tych form uczestnictwa obywateli w procesie legislacyjnym.	ustawy – wskazuje, które elementy obywatelskiej procedury inicjatywy ustawodawczej sprawiają, że jest ona trudna do realizacji, i uzasadnia swój wybór, – wyszukuje i omawia trzy przykłady „obywatelskich projektów” ustaw, a także omawia trzy inne formy zaangażowania obywateli w proces stanowienia prawa – w miarę możliwości stosuje swoją wiedzę w praktyce, – rozważa, z jakich powodów wiele projektów ustaw trafia do tzw. zamrażarki sejmowej, i uzasadnia swoje zdanie na ten temat – wyjaśnia, na czym polegają: konsultacje projektów ustaw, referendum, presja obywatelska na ustawodawcę, protesty i demonstracje – wskazuje po dwie
--	--	--	--	--	---

					wady i zalety tych form uczestnictwa obywateli w procesie legislacyjnym.
Prezydent RP	– identyfikuje cztery prerogatywy Prezydenta RP i przyporządkowuje je do odpowiednich kategorii (dotyczących władzy ustawodawczej, wykonawczej czy sądowniczej albo funkcji kreacyjnej lub funkcji głowy państwa), – wymienia warunki, jakie należy spełnić, aby zostać Prezydentem RP (bierne prawo wyborcze), – wyszukuje na oficjalnej stronie Prezydenta RP bieżące informacje na temat: wet prezydenckich, wizyt zagranicznych, działań Biura Bezpieczeństwa Narodowego –podaje po jednym przykładzie każdej z wymienionych aktywności głowy	– identyfikuje sześć prerogatyw Prezydenta RP i przyporządkowuje je do odpowiednich kategorii (dotyczących władzy ustawodawczej, wykonawczej czy sądowniczej albo funkcji kreacyjnej lub funkcji głowy państwa), – omawia warunki, jakie należy spełnić, aby zostać Prezydentem RP (bierne prawo wyborcze), – wyszukuje na oficjalnej stronie Prezydenta RP bieżące informacje na temat: wet prezydenckich, wizyt zagranicznych, działań Biura Bezpieczeństwa Narodowego –podaje po dwa przykłady każdej z wymienionych aktywności głowy	– wymienia osiem prerogatyw Prezydenta RP i przyporządkowuje je do odpowiednich kategorii (dotyczących władzy ustawodawczej, wykonawczej czy sądowniczej albo funkcji kreacyjnej lub funkcji głowy państwa), – omawia warunki, jakie należy spełnić, aby zostać Prezydentem RP (bierne prawo wyborcze), i wyjaśnia, kiedy odbywa się druga tura wyborów prezydenckich, – wyszukuje na oficjalnej stronie Prezydenta RP bieżące informacje na temat wet prezydenckich i wniosków do Trybunału Konstytucyjnego – analizuje dwa	– wymienia dziesięć prerogatyw Prezydenta RP i przyporządkowuje je do odpowiednich kategorii (dotyczących władzy ustawodawczej, wykonawczej czy sądowniczej albo funkcji kreacyjnej lub funkcji głowy państwa), – omawia warunki, jakie należy spełnić, aby zostać Prezydentem RP (bierne prawo wyborcze), i analizuje zasady wyborów prezydenckich, w tym wyjaśnia, kiedy odbywa się druga tura wyborów prezydenckich, – wyszukuje na oficjalnej stronie Prezydenta RP bieżące informacje na temat wet prezydenckich i wniosków do Trybunału	– analizuje osiem prerogatyw Prezydenta RP i przyporządkowuje je do odpowiednich kategorii (dotyczących władzy ustawodawczej, wykonawczej czy sądowniczej albo funkcji kreacyjnej lub funkcji głowy państwa), – omawia warunki, jakie należy spełnić, aby zostać Prezydentem RP (bierne prawo wyborcze), i analizuje zasady wyborów prezydenckich, w tym wyjaśnia, kiedy odbywa się druga tura wyborów prezydenckich, – wyszukuje na oficjalnej stronie Prezydenta RP bieżące informacje na temat wet prezydenckich i wniosków do Trybunału Konstytucyjnego;

	państwa, – formułuje opinię na temat prawa łaski i w prosty sposób ją uzasadnia.	państwa, – wyjaśnia, jaką rolę odgrywa Prezydent RP w zakresie bezpieczeństwa państwa, i wyszukuje informacje na temat posiedzeń Biura Bezpieczeństwa Narodowego (jakie wydarzenie poskutkowało zwołaniem posiedzenia Biura Bezpieczeństwa Narodowego i kto uczestniczył w obradach), – formułuje opinię na temat prawa łaski i ją uzasadnia dwoma argumentami.	przykłady aktywności głowy państwa w procesie legislacyjnym i podaje uzasadnienie odmowy podpisania ustawy lub skierowania jej do TK, – wyjaśnia, jaką rolę odgrywa Prezydent RP w zakresie bezpieczeństwa państwa, i wyszukuje informacje na temat posiedzeń Biura Bezpieczeństwa Narodowego (jakie wydarzenie poskutkowało zwołaniem posiedzenia Biura Bezpieczeństwa Narodowego i kto uczestniczył w obradach), – formułuje opinię na temat prawa łaski, a także podaje po dwa argumenty za utrzymaniem tego prawa i przeciw niemu – zajmuje stanowisko w klasowej dyskusji na ten temat i je uzasadnia.	Konstytucyjnego; formułuje opinię na temat dwóch aktywności głowy państwa w procesie legislacyjnym oraz porównuje uzasadnienia dotyczące odmowy podpisania ustawy i skierowania jej do Trybunału Konstytucyjnego; analizuje pojawiające się w mediach argumenty za zakwestionowanymi ustawami i przeciw nim, – analizuje kompetencje Prezydenta RP w zakresie bezpieczeństwa państwa i polityki zagranicznej; wyszukuje informacje na temat posiedzeń Biura Bezpieczeństwa Narodowego (cel posiedzenia i uczestnicy) oraz prezydenckiej polityki zagranicznej (np. miejsca i cele spotkań między-państwowych),	formułuje opinię na temat dwóch aktywności głowy państwa w procesie legislacyjnym oraz porównuje uzasadnienia dotyczące odmowy podpisania ustawy i skierowania jej do Trybunału Konstytucyjnego; analizuje pojawiające się w mediach argumenty za zakwestionowanymi ustawami i przeciw nim, – formułuje opinię na temat pozycji ustrojowej Prezydenta RP i ją uzasadnia, – analizuje kompetencje Prezydenta RP w zakresie bezpieczeństwa państwa i polityki zagranicznej; wyszukuje informacje na temat posiedzeń Biura Bezpieczeństwa Narodowego (cel posiedzenia i uczestnicy) oraz prezydenckiej polityki zagranicznej (np. miejsca i cele
--	--	--	--	--	--

				– formułuje opinię na temat prawa łaski, a także podaje po dwa argumenty za utrzymaniem tego prawa i przeciw niemu – zajmuje stanowisko w klasowej dyskusji na ten temat i je uzasadnia.	spotkań międzypaństwowych); formułuje ocenę aktywności Prezydenta RP w obu dziedzinach, – formułuje opinię na temat prawa łaski, a także podaje po dwa argumenty za utrzymaniem tego prawa i przeciw niemu – zajmuje stanowisko w klasowej dyskusji na ten temat i je uzasadnia, a także odnosi się do kontrargumentów innych dyskutantów.
Rada ministrów	– identyfikuje kompetencje Rady Ministrów i podaje trzy przykłady tych uprawnień, – wykorzystując oficjalne strony internetowe ministerstw oraz Rady Ministrów, ustala, jakimi sprawami zajmują się poszczególni ministrowie; wymienia dwa kluczowe programy lub projekty realizowane przez wybrane ministerstwa	– wymienia cztery przykłady kompetencji Rady Ministrów, – wykorzystując oficjalne strony internetowe ministerstw oraz Rady Ministrów, ustala, jakimi sprawami zajmują się poszczególni ministrowie; wymienia trzy kluczowe programy lub projekty realizowane przez wybrane ministerstwa oraz wskazuje ich	– wymienia pięć przykładów kompetencji Rady Ministrów i opisuje trzy spośród tych uprawnień, – wykorzystując oficjalne strony internetowe ministerstw oraz Rady Ministrów, ustala, jakimi sprawami zajmują się poszczególni ministrowie; wymienia trzy kluczowe programy lub projekty realizowane przez	– opisuje sześć przykładów kompetencji Rady Ministrów, – wykorzystując oficjalne strony internetowe ministerstw oraz Rady Ministrów, ustala, jakimi sprawami zajmują się poszczególni ministrowie; wymienia trzy kluczowe programy lub projekty realizowane przez wybrane ministerstwo i dokonuje ich analizy	– analizuje siedem przykładów kompetencji Rady Ministrów, – wykorzystując zasoby internetowe (oficjalne strony Rady Ministrów i poszczególnych ministerstw), zapoznaje się informacjami na temat pracy wybranego ministra (np. o programach i projektach realizowanych przez nadzorowane przez niego ministerstw)

	oraz wskazuje ich cele, – wyszukuje informacje na temat obecnego składu Rady Ministrów i wymienia trzy najbardziej rozpoznawane osoby w rządzie, – wie, co to jest korpus służby cywilnej, i podaje trzy przykłady instytucji, których pracownicy wchodzi w skład tego korpusu, – wskazuje organ, który jest przedstawicielem Rady Ministrów w województwie, i podaje dwie inne instytucje należące do terenowej administracji rządowej.	cele, – wyszukuje informacje na temat obecnego składu Rady Ministrów i wymienia cztery najbardziej rozpoznawane osoby w rządzie, uzasadniając swój wybór, – wie, co to jest korpus służby cywilnej, i podaje cztery przykłady instytucji, których pracownicy wchodzi w skład tego korpusu, – wskazuje organ, który jest przedstawicielem Rady Ministrów w województwie, i podaje trzy inne instytucje należące do terenowej administracji rządowej.	wybrane ministerstwa oraz przedstawia ich cele i efekty, a także formułuje opinię, – wyszukuje informacje na temat obecnego składu Rady Ministrów i wymienia pięć najbardziej rozpoznawalnych osób w rządzie, uzasadniając swój wybór, – wyszukuje w <i>Konstytucji RP</i> zapisy dotyczące odpowiedzialności Rady Ministrów i poszczególnych ministrów i wymienia konsekwencje egzekwowane w jej ramach , – wymienia pięć przykładów instytucji, których pracownicy wchodzi w skład korpusu służby cywilnej, i wyjaśnia, jaką rolę odgrywa służba cywilna w funkcjonowaniu państwa,	– przedstawia ich cele, rezultaty oraz wpływ na życie obywateli oraz formułuje opinię, – wyszukuje informacje na temat obecnego składu Rady Ministrów i wymienia co najmniej sześć najbardziej rozpoznawanych osób w rządzie, uzasadniając swój wybór, – na podstawie materiałów źródłowych (<i>Konstytucja RP</i>, tekst z podręcznika) analizuje proces powołania Rady Ministrów w Polsce, – wyszukuje w <i>Konstytucji RP</i> zapisy dotyczące odpowiedzialności Rady Ministrów i poszczególnych ministrów – określa, jakiego rodzaju jest to odpowiedzialność w poszczególnych sytuacjach, i wymienia	i formułuje opinię na temat jego działalności; analizuje kluczowy program lub projekt wybranego ministerstwa – ocenia efekty i sposób realizacji tego przedsięwzięcia z uwzględnieniem wydatkowania funduszy z budżetu (m.in. na podstawie dwóch opinii ekspertów) i poddaje swoją opinię pod dyskusję, – wyszukuje informacje na temat obecnego składu Rady Ministrów i wymienia osiem najbardziej rozpoznawanych osób w rządzie, uzasadniając swój wybór – przedstawia swoją opinię na temat aktualnego składu RM i dyskutuje o tym na forum klasy, – na podstawie materiałów źródłowych (<i>Konstytucja RP</i>, tekst z podręcznika) tworzy schemat procesu powoływania Rady
--	--	---	--	---	--

			– wskazuje organ, który jest przedstawicielem Rady Ministrów w województwie; wyszukuje dwie instytucje, które mu podlegają, oraz dwie instytucje należące do rządowej administracji niezespolonej.	konsekwencje egzekwowane w jej ramach, – wymienia pięć przykładów instytucji, których pracownicy wchodzi w skład korpusu służby cywilnej, i wyjaśnia, jaką rolę odgrywa służba cywilna w funkcjonowaniu państwa, – wskazuje organ, który jest przedstawicielem Rady Ministrów w województwie; wyszukuje trzy instytucje, które mu podlegają, oraz trzy instytucje należące do rządowej administracji niezespolonej.	Ministrów w Polsce; ocenia rolę Prezydenta RP i Sejmu w procedurze trzech kroków i uzasadnia swoje stanowisko w tej sprawie, – wyszukuje w <i>Konstytucji RP</i> zapisy dotyczące odpowiedzialności Rady Ministrów i poszczególnych ministrów – określa, jakiego rodzaju jest to odpowiedzialność w poszczególnych sytuacjach, i wymienia konsekwencje egzekwowane w jej ramach; porównuje odpowiedzialność indywidualną i solidarną, – wymienia pięć przykładów instytucji, których pracownicy wchodzi w skład korpusu służby cywilnej, i analizuje, rolę, jaką służba cywilna odgrywa w funkcjonowaniu państwa, – wskazuje organ,
--	--	--	---	--	---

					który jest przedstawicielem Rady Ministrów w województwie; wyszukuje cztery instytucje, które mu podlegają, oraz cztery instytucje należące do rządowej administracji niezespolonej.
Władza sądownicza	– identyfikuje elementy władzy sądowniczej w Polsce i rozumie, że tworzą one określoną strukturę, – odnajduje sądy rejonowy oraz okręgowy/apelacyjny właściwe dla jego miejsca zamieszkania , – rozumie terminy: <i>niezawisłość sędziowska</i> i <i>niezależność sądów</i> oraz wyszukuje je w <i>Konstytucji RP</i>, – rozumie, jaka jest funkcja władzy sądowniczej, i wyjaśnia na przykładzie, jakie ma ona znaczenie dla obywatela;	– wymienia elementy władzy sądowniczej w Polsce i rozumie, że tworzą one określoną strukturę, – rozróżnia sądy powszechne, wojskowe i administracyjne i podaje przykład sądu każdego rodzaju, – wyszukuje informacje na temat Trybunału Konstytucyjnego i Trybunału Stanu, – wyszukuje sądy rejonowy, okręgowy i apelacyjny właściwe dla jego miejsca zamieszkania, – definiuje terminy: <i>niezawisłość sędziowska</i> i <i>niezależność sądów</i>	– opisuje elementy władzy sądowniczej w Polsce i rozumie, że tworzą one określoną strukturę, w tym wskazuje na zasadę dwuinstancyjności postępowania, – rozróżnia sądy powszechne, wojskowe i administracyjne i podaje po jednym przykładzie spraw rozpatrywanych przez sądy każdego rodzaju, – wyszukuje sądy rejonowy, okręgowy i apelacyjny właściwe dla jego miejsca zamieszkania, a także wie, jak korzystać z serwisów internetowych wskazanych sądów,	– opisuje strukturę władzy sądowniczej w Polsce, w tym tłumaczy działanie zasady dwuinstancyjności postępowania, – rozróżnia sądy powszechne, wojskowe i administracyjne, i podaje po dwa przykłady spraw rozpatrywanych przez sądy każdego rodzaju, – wyszukuje sądy rejonowy, okręgowy i apelacyjny właściwe dla jego miejsca zamieszkania, a także korzysta z serwisów internetowych wskazanych sądów, – wymienia kroki, jakie należy podjąć, aby sąd	– przedstawia i analizuje strukturę władzy sądowniczej w Polsce, w tym działanie zasady dwuinstancyjności postępowania, – rozróżnia sądy powszechne, wojskowe i administracyjne i podaje po trzy przykłady spraw rozpatrywanych przez sądy każdego rodzaju, – wyszukuje sądy rejonowy, okręgowy i apelacyjny właściwe dla jego miejsca zamieszkania, i omawia ich kompetencje w zakresie orzekania; korzysta z serwisów internetowych wskazanych sądów, by znaleźć informacje potrzebne

	– rozumie termin <i>apelacja</i>.	oraz wyszukuje je w <i>Konstytucji RP</i>, – identyfikuje po jednym zadaniu SN, TK i TS oraz wskazuje, gdzie składa się skargę konstytucyjną, – wymienia funkcje władzy sądowniczej i wyjaśnia na dwóch przykładach, jakie ma ona znaczenie dla obywateli, – definiuje termin <i>apelacja</i>.	– identyfikuje kroki, które należy podjąć, aby sąd administracyjny rozpatrzył daną sprawę, oraz wyszukuje informacje na ten temat, – omawia zagadnienia niezawisłości sędziowskiej i niezależności sądów, w tym podaje po dwa przykłady gwarancji przestrzegania tych zasad, – identyfikuje po jednym zadaniu SN, TK i TS oraz wskazuje, gdzie składa się skargę konstytucyjną, gdzie – kasację, a gdzie – skargę kasacyjną, – wymienia funkcje władzy sądowniczej i na dwóch przykładach omawia rolę, jaką odgrywa ona w funkcjonowaniu państwa i życiu obywateli,	administracyjny rozpatrzył daną sprawę, oraz wyszukuje informacje na ten temat potrzebne w konkretnej sprawie, – analizuje zagadnienia niezawisłości sędziowskiej i niezależności sądów, w tym kwestię prawnych gwarancji przestrzegania tych zasad – podaje po trzy przykłady tych gwarancji, – omawia po dwa zadania SN, TK i TS oraz wskazuje, gdzie składa się skargę konstytucyjną, gdzie – kasację, a gdzie – skargę kasacyjną, – omawia funkcje władzy sądowniczej i analizuje na dwóch przykładach jej znaczenie dla funkcjonowania państwa demokratycznego i dla obywateli, – definiuje termin	w konkretnych okolicznościach, – omawia kroki, jakie należy podjąć, aby sąd administracyjny rozpatrzył daną sprawę, oraz wyszukuje informacje na ten temat potrzebne w konkretnej sprawie, – porównuje ze sobą niezawisłość sędziowską i niezależność sądów – przedstawia funkcję tych zasad w systemie prawa oraz podaje po cztery przykłady gwarancji ich przestrzegania, – porównuje zadania SN, TK i TS oraz wskazuje, gdzie składa się skargę konstytucyjną, gdzie – kasację, a gdzie – skargę kasacyjną, – omawia funkcje władzy sądowniczej i analizuje na trzech przykładach jej znaczenie dla funkcjonowania państwa demokratycznego
--	--	--	---	--	--

			– definiuje termin <i>apelacja</i> .	<i>apelacja</i> .	i dla obywateli, – wyjaśnia, czym jest apelacja, i wskazuje, do których sądów się ją składa.
Trójpodział władzy	– wyjaśnia, na czym polega trójpodział władzy, i wymienia jedno z czterech założeń tej koncepcji, – wymienia jedną konstytucję Polski sprzed 1997 r., w której zastosowano zasadę trójpodziału władz, – na podstawie materiałów źródłowych (<i>Konstytucji RP</i>, tekstów w podręczniku) identyfikuje trzy elementy polskiego systemu politycznego, które świadczą o współdziałaniu (odziaływaniu na siebie) i wzajemnej kontroli (hamowaniu się) poszczególnych władz.	– wyjaśnia, na czym polega trójpodział władzy, i wymienia dwa z czterech założeń tej koncepcji, – wymienia dwie konstytucje Polski sprzed 1997 r., w których zastosowano zasadę trójpodziału władz, – na podstawie materiałów źródłowych (<i>Konstytucji RP</i>, tekstów w podręczniku) wymienia cztery elementy polskiego systemu politycznego, które świadczą o współdziałaniu (odziaływaniu na siebie) i wzajemnej kontroli (hamowaniu się) poszczególnych władz.	– wyjaśnia, na czym polega trójpodział władzy, i wymienia trzy z czterech założeń tej koncepcji, – wymienia dwie konstytucje Polski sprzed 1997 r., w których zastosowano zasadę trójpodziału władz, oraz jedną ustawę zasadniczą, w której ta zasada nie została uwzględniona , – na podstawie materiałów źródłowych (<i>Konstytucji RP</i>, tekstów w podręczniku) wymienia pięć elementów polskiego systemu politycznego, które świadczą o współdziałaniu (odziaływaniu na siebie) i wzajemnej kontroli (hamowaniu się) poszczególnych	– wyjaśnia, na czym polega trójpodział władzy, i wymienia cztery założenia tej koncepcji, – omawia aspekty funkcjonalny i organizacyjny trójpodziału władzy, – wymienia dwie konstytucje Polski sprzed 1997 r., w których zastosowano zasadę trójpodziału władz, oraz dwie ustawy zasadnicze, w których tej zasady nie uwzględniono, – na podstawie materiałów źródłowych (<i>Konstytucji RP</i>, tekstów w podręczniku) wymienia sześć elementów polskiego systemu politycznego, które świadczą o współdziałaniu	– wyjaśnia, na czym polega trójpodział władzy i skąd pochodzi ta koncepcja, wymienia jej cztery założenia, – porównuje aspekty funkcjonalny i organizacyjny trójpodziału władzy, – porównuje konstytucje Polski sprzed 1997 r., w których zastosowano zasadę trójpodziału władz, i te, w których tej zasady nie uwzględniono, – na podstawie materiałów źródłowych (<i>Konstytucji RP</i>, tekstów w podręczniku) wymienia osiem elementów polskiego systemu politycznego, które świadczą o współdziałaniu (odziaływaniu na siebie) i wzajemnej

			władz – dwa z nich analizuje, rozstrzygając, czy dotyczą one procesu legislacyjnego, powoływania i funkcjonowania Rady Ministrów czy sprawowania wymiaru sprawiedliwości, – na podstawie materiału źródłowego (tekstu z podręcznika) wymienia dwa wyzwania, które wynikają współcześnie z trójpodziału władzy, i formułuje propozycję rozwiązania problemów z przestrzeganiem tej zasady.	(odziaływaniu na siebie) i wzajemnej kontroli (hamowaniu się) poszczególnych władz – trzy z nich analizuje, rozstrzygając, czy dotyczą one procesu legislacyjnego, powoływania i funkcjonowania Rady Ministrów czy sprawowania wymiaru sprawiedliwości, – na podstawie materiału źródłowego (tekstu z podręcznika) wymienia trzy wyzwania, które wynikają współcześnie z trójpodziału władzy, i formułuje propozycję rozwiązania problemów z przestrzeganiem tej zasady, – wyraża swoje stanowisko wobec stwierdzenia: <i>Nadużyciem jest utrzymywać, że partykularne interesy zwycięskiej partii zawsze odzwierciedlają rzeczywiste dobro</i>	kontroli (hamowaniu się) poszczególnych władz – cztery z nich analizuje, rozstrzygając, czy dotyczą one procesu legislacyjnego, powoływania i funkcjonowania Rady Ministrów czy sprawowania wymiaru sprawiedliwości, – na podstawie materiału źródłowego (tekstu z podręcznika) wymienia cztery wyzwania, które wynikają współcześnie z trójpodziału władzy, i formułuje dwie propozycje rozwiązania problemów z przestrzeganiem tej zasady, – wyraża swoje stanowisko wobec stwierdzenia: <i>Nadużyciem jest utrzymywać, że partykularne interesy zwycięskiej partii zawsze odzwierciedlają rzeczywiste dobro suwerena</i> – i formułuje po trzy argumenty potwierdzające tę tezę i
--	--	--	---	---	---

				<i>suwerena</i> – i formułuje po dwa argumenty potwierdzające tę tezę i jej przeczące.	jej przeczące.
--	--	--	--	--	----------------